

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
05 MART 2019 AYLIK TOPLANTISI

- OTURUM BAŞKANI** : Vehbi KARABIYIK
Yönetim Kurulu Başkanı
- KONUŞMACILAR** : Prof Dr. Nazım EKREN
İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörü
- Prof Dr. Asaf Savaş AKAT
- Dr. Ahmet Mahfi EĞİLMEZ
Yeminli Mali Müşavir
- KONU** ;“Yeminli Mali Müşavirler Odası Ekonomik Beklenti Endeksi”
- TARİH** : 05 Mart 2019 14.00 - 18.00

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Onursal Başkanımız, Vergi Denetleme Kurulu İstanbul Grubu’nun Sayın Başkanı, saygıdeğer Yeminli Mali Müşavirler, değerli konuklar, değerli basın, hepiniz hoşgeldiniz. Bu toplantıya bu konudaki Türkiye’nin en yetkili ağızları sağolsunlar lütfettiler, geçen sene aynı kadroyla bu toplantıyı yapmıştık, çok güzel olmuştu. Sayın hocalarımız sağolsunlar bizi kırmadılar, “bugün ekonomi konuşmak üzere biraraya geleceğiz” dedik. Sağolsunlar sayın eski Başbakan Yardımcımız, şimdiki İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörümüz Nazım EKREN hocamız, Sayın Asaf Savaş AKAT hocamız, Sayın Ahmet Mahfi EĞİLMEZ üstadımız Yeminli Mali Müşavir.

İnşallah belki de bir gelenek yapabilirsek ne güzel olur. Çünkü hep aynı kişiler, kendi yaptıkları değerlendirmeleri, eskiyi değerlendirmeleri bizim için bir nimet olur. Şevkle kendilerini dinleyeceğiz ekonomi konusunda. Mümkünse konuşmacılarımızı önce dinleyip, daha sonra ara vermeden sizin de katkılarımızın olacağı bölüme geçeceğiz ve çok sürdürmeden kapatmayı planlıyoruz, çünkü her bir hocamızın vakitleri çok çok değerli, gidecekleri yerler var. Toplantımızı uygunsuzsa 16.00’da bitirmeyi planlıyoruz hiç ara vermeden.

Konuşma sırasını şimdi planladık, diyorum ya maalesef biz çağdaş sunuculuğu pek beceremiyoruz, içimizden geldiği gibi sunuyoruz. Önce Sayın Nazım EKREN hocamıza söz vereceğiz, sonra Sayın Asaf Savaş AKAT hocamıza, sonra da Sayın Mahfi EĞİLMEZ üstadımız konuşacak. Nazım EKREN hocamıza söz vermeden önce hem Oda’yla ilgili size bilgi vereyim, hem de konuşmanın içeriğinden biraz bahsedeyim, asıl kendileri anlatacak.

Biz iki yıldır İstanbul Ticaret Üniversitesiyle birlikte “Ekonomi Beklenti Endeksi” anketini yürütüyoruz. Bunun gerçek isim babası, mimarı Sayın Nazım EKREN hocamızdır. Biz Yeminli Mali Müşavirler olarak, Oda olarak anketi topluyoruz. O ankette arkada yatan düşünce, meğserse

hakikaten son derece isabetliymiş, hocam bize bunu hep söylerdi. Ana fikir şu; Hep böyle endeksler yayınlanıyor, ama bunlar geçmişin işte enflasyon endeksi, vesaire endeksi. Bir de hem akademisyene, hem işadamına, hem de belki ülkeyi yönetenlere ışık tutabilecek, önümüzdeki ayları tahmin edebilir miyiz? “bunu da en iyi siz tahmin edersiniz” dedi hocam. Çünkü direkt olarak birinci eldeki birimlerle berabersiniz, yani diyelim biz İstanbul’da 18 bin tane sözleşme yapıyoruz. Bu 18 bin tanesi hakikaten de ekonomiyi oluşturuyor. İrili ufaklı da var, büyükler de var. Holdingler de var. Küçük 3-5 milyonluk KOBİ’ler de var içinde. Bunları hem işçi sayısı itibariyle, hem sektörler itibariyle Yeminli Mali Müşavir arkadaşlarımıza iki yıldır soruyoruz, sağolsunlar onlar da bilgileri veriyorlar. Burada beş, on tane ana soru var, hocam açıklayacak. Bence önümüzdeki üç ayda isim vermeden, senin tasdik ettiğin yerde işçi sayıları artar mı sektörde veya azalır mı? Basit soru, böyle beş, on tane soru var. Daha sonra buna Ekonomi Profesörümüz Sayın Elçin hocamız başkanlığında İstanbul Ticaret Üniversitesi değerlendiriyor ekonometrik olarak ve ortaya bir endeks çıkıyor. Ben daha uzun anlatmayayım ama bunu söylemek zorundayım, hocam daha iyi açıklayacak ve bu endeksin ismi “İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Ekonomik Beklenti Endeksi” şimdi açıklayacak hocam. 1,5 yıldır sınırdık hep doğru çıktı. Buna güvenerek şimdi artık basına ilan edeceğiz. 2019’un ilk üç ayı gerçekleşmek üzere, ama biz biraz geç kaldık bu sene açıklamada. İkinci ay için sizin beklentilerinizi aldık. Yani bize göre önümüzdeki üç ayda “şu sektörde, şu ciroda, şu olacak” diye tahmin de ederiz. Biz bunun Türkiye’ye yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Bunu basına da açıklayacağız. Umarım akademisyenler de bunu değerlendirirler, bizi yönlendirirler. Eksiklerimiz, yanlışlarımız, doğrularımız ne varsa hepsini alırız ve bu yolda devam ederiz. Bunun için bütün ankete katılan arkadaşlarımıza ve katılacak olan arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Bu artık bir meslek borcu oldu, namus borcu oldu. Mademki başladık, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Ekonomi Beklenti Endeksi aynı şekilde devam etmesi lazım.

Sizleri bulmuşken iki tane haber vereyim. Birincisi, seçim geldi. Önümüzdeki Mayıs’ın ilk haftasında Genel Kurul’umuz var. Genel Kurulumuzu ilan edeceğiz, göndereceğiz.

İkincisi de, nihayet hayalimiz gerçekleşti, bir gayrimenkul satın aldık. Size onun duyurusunu yapacağız. Gayet güzel bir yerde, artık Odamızın iki katlı çok mutena bir yerde bir gayrimenkulü var, başımızı sokacak bir yerimiz var. Gerçi bizi buradan atan yok, burada şimdilik oturuyoruz, ama orada artık kendi evimiz, istediğimiz zaman geçebilecek miyiz, karar vereceğiz, bunu da sizlere ilan edeceğiz. Genel Kurulda belki daha detaylı bilgileri vereceğiz.

Efendim şimdi sizler buraya geldiniz ve ekonomi dinlemek istiyorsunuz. Konuklarımız ekonomi hakkında konuşacaklar. Sizi bulmuşken Oda hakkında birkaç cümle verdim, ama artık Odamızın konularını bir tarafa bırakıp, uygun görürseniz konuklarımızı dinlemeye geçiyoruz. Ben sayın konuklarımızı isimleriyle tanıttım. Zaten yeterince bildiğinizi düşünerek özgeçmişlerini uzun uzun anlatmadım. Çok değerli, çok liyakatli, hakikaten dolu dolu anlatılacak şeyleri var. Ama iki cümle şöyle söyleyeyim; Sayın hocamızı bilirsiniz hem hocalık yönüyle, hem de siyasette Başbakan Yardımcılığı gibi önemli bir görevde bulundu. Sayın Asaf Savaş AKAT hocam ve Sayın Ahmet Mahfi EĞİLMEZ hocam da yıllarca biliyorsunuz medyada bizlere ekonomiyi anlattı ve zevkle dinledik. Bir süredir görmüyoruz. Belki kendi aralarında yaparlar mı, nasıl yaparlar mı ama bizim kapımız, kürsümüz her zaman açık, zevkle lezzetle dinlemekten memnun oluruz.

Efendim şimdi müsaade ederseniz ilk sözü Sayın Nazım EKREN hocamıza veriyorum. Hocam buyurun.

PROF. DR. NAZIM EKREN

Değerli Başkanı, değerli meslektaşlarım, değerli üstatlar, Sayın Başkan çok özet olarak ifade etti. 2017’nin üçüncü çeyreğinden beri sizlerden derlediğimiz verileri, bilgileri ekonomik karar

alıcıları piyasa koyucularına, ekonomik birimlere yararlı olacak bir formata çevirir miyiz, ya da çevirebilir miyiz? Düşüncesi bu endeksin ortaya çıkışının en önemli nedeniydi.

Kısaca sizinle şöyle paylaşayım; Böyle bir endeksi niye amaçladık? Niçin böyle bir endeks düşündük? Bir defa sizler, üstatlarımız, meslektaşlarımız, Başkan'ın da ifade ettiği gibi, şirketlerin bütün mali tablolarını, finansal tablolarını, dolayısıyla içinde bulunduğu bütün makro koşulları en yetkin şekilde değerlendiriyor ve onlara müşavirlik yapıyorsunuz. Onların işlerini kolaylaştırıyorsunuz. Bu müşavirlik işini sadece bir meslek sorumluluğundan çıkartıp, kurumun, Oda'nın büyük bir sosyal sorumluluğu olarak bütün ekonomik birimleri özel sektörü, kamu sektörü, karar alacaklara ve uygulayıcılara yol gösterici bir yapıya kavuşturur muyuz diye düşünmüştük. Şimdi bahsedeceğim model, bunun çıkış noktası. En az 230 arkadaşımızdan, müşavirimizden, meslektaşımızdan veri topluyoruz. Biraz sonra açıklayacağım her kırılım için en az 15 verinin olmasına özellikle itina ediyoruz. Dolayısıyla ekonometriğin, istatistik, matematik gibi, hocalarımızın da oluşturduğu bir teknik görevi, bu modeli sizlerle paylaşacak hale getirdik.

Hesaplarken yine sizlere sormuştuk hatırlarsanız. Soracağımız soruların ağırlıklarını sizlerden derlediğimiz veri ve bilgilere göre belirledik. Beş tane olumlu yönde belirlenmesini varsaydığımız değişken, dört tane de olumsuz yönde, negatif yönde etkilenmesi mümkün olan değişkenler seti verildi. İşte bunlar ciro düzeyinden başlayıp, faaliyet dışı gelire kadar giden, sizlerin de yakından takip ettiğiniz, danışmanlık yaptığımız, denetlediğiniz, müşavirliğini yaptığımız şirketlerle oluşturduğumuz verilerdi.

Hesaplama yaparken de yine uluslararası küresel bir modeli kullandık. Orada artış bekleyen, azalış bekleyenler de aynı şekilde farklı farklı değerlendirip, bir endeksin de ortaya çıkmasını sağlamış olduk. Bu tür endekslerde eşit değer bazen 100, bazen 50 alınır. Bizim modellerde eşit değerimizi "50" olarak aldık. 50'den yüksekse sizlerden hangi konuda veri ve bilgi toplamışsak, o konuda olumlu ve müspet beklediğimizi, 50'den düşük olursa da beklentide bir takım sıkıntıların olduğunu, ya da beklentide kırılmaların olduğunu düşünmemiz gereken bir sürecin içinde bulunduğumuzu söyleyebiliriz.

Bu kısa genel değerlendirmeden sonra, Oda için ürettiğimiz Beklenti Endeksini sizlerle paylaşabiliriz. Beklenti endeksini oluştururken şöyle düşündük; 9 tane alt bileşenleri olsun, ama bunların da 4 tane de manşet değeri olsun. Soldaki 9 bütün değişkeni 4 tane endeksi hesaplamak için kullandık. "Bileşik Endeks" manşet endeksimiz bu olsun. Şirketlerimizi ciro büyüklüklerine göre tasnif edersek ortaya çıkacak endeks farklı olabilir mi? Çalışan sayısına göre beklenti farklılaşabilir mi? Son olarak da yine sizlerle belirlediğimiz yedi ya da sekiz sektörde de sektörel bazda beklentiler farklılaşabilir mi? diye düşünmüştük. Dolayısıyla çok basit bir matematikle "9 x 4" en azından bunu da yayınlamaya başladıktan sonra Sayın Başkan da söyledi. Araştırmacılar, uygulamacılar 36 ayrı konuda veriye sahip olacaklar.

Bileşik endeksimiz şöyle; 2017'nin üçüncü çeyreğinde başladık. Ama 2018'in sonuna kadar sadece kendi içimizde sizlerle biraz sonra anlatacağım diğer endekslerle bunun doğruluğunu test ederek ayırdığımız dönemdi. Bugün ilk defa sizlerle bu yaptığımız endeksin neleri yansıttığını, nelere ışık tuttuğunu da birlikte değerlendireceğiz.

Bir mukayese olsun diye, sonuçta bu endeksler sizin ürettiğiniz, sizlerden gelen verilerle hazırladığımız endeks ekonomideki genel ortamı yansıtacak. Ekonomideki genel ortamı yansıtan, kümülatif sonucu olan gayrisafi yurtiçi hasılda ya da milli gelirdeki ister bir önceki yıla göre, isterse bir önceki çeyreğe göre değişimlerle bir mukayesesi mümkün mü? Değil mi? Böyle bir sinyal verebilir mi? Veremez mi? Bunu dedik önce değerlendirelim. Bizim endeksimiz böyle bir seyir gösteriyor. 2017 birinci çeyreğinden başlamışız, sonra bir artış göstermiş, sonra hafif azalmış, sonra

yükselmiş, sonra düşmüş, üçüncü çeyreğinde. Çünkü dördüncü çeyrek milli gelir rakamları yayınlanmadı. Milli gelirden rakamlara bakarsanız birebir ölçüyor. Sadece rakamlar farklı, ama trend aynı trend. Önce düşüyor, sonra yükseliyor, sonra tekrar düşüyor. Dolayısıyla sizlerden gelen verilerin oluşturduğu endeksle ekonominin genel tablosunu, ortamını yansıtan gayri safi yurtiçi hasılanın büyüme oranının bir önceki çeyreğe göre değişimlerine bakarsanız, neredeyse trend olarak birebir benzerini yakaladığımızı veya yakaladığınızı ifade etmek mümkün.

İkincisi, bu endeksleri dedim ya her endeksin alt bileşenleri olacak. Bileşik endeksin de alt bileşenleri az önce söylediğim gibi, dokuz tane endekse bakabiliriz. Türkiye ekonomisindeki son iki yıla baktığımızda değişim ve dönüşümün ya da kırılma eğilimini, 2018'in ikinci çeyreği ise, bu tarihten sonraki endekslere baktığımızda yılsonuna doğru beklentilerin kötümserleştiğini, ama birinci çeyrekte kısmen bazılarının düzelebileceğini, ama ikinci çeyrekte kendi normal eşit değeri olan 50'ye çıkmaya bile iyimser bir tablonun söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. Önemli bir mukayese imkânı olsun diye, bizim gibi başka Odaların yaptığı, başka kurumların yaptığı endeksle de bir mukayese etmek lazım. Böyle baktığımızda TÜİK'in, Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayınladığı "ekonomik güven endeksiyle, "reel kesim güven endeksi" önemli. Çünkü reel kesim güven endeksi gibi veri ve bilgi oluşturdu. Sanayi Odası'nın ve TÜSİAD'ın çıkarttığı endekslerle de dedik ki, "bir mukayesesini yapalım", ama onlar dördüncü çeyrekte sonra üretmediler, biz de verileri son bir çeyrekte üretmiş olduk, ikinci çeyreğini 2019'da.

Verilere baktığımızda bizim endeksimiz böyle bir tablo gösteriyor. 2018'in ikinci çeyreğinden sonra son çeyreğe kadar azalarak bir düşmenin söz konusu olduğunu yansıtıyor.

Sanayi Odası'nın endekslerinde de benzer bir trend var, onların da eğilimleri aynı yönde. TÜSİAD'ın çıkarttığı, TÜİK'in çıkarttığı endeksler de aynı yönde. Dolayısıyla ister kamunun yayınladığı veri ve bilgiler olsun, ister özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının, iş dünyasının faaliyette bulunan kurumların yayınladığı veri ve bilgiler olsun, onların ortaya çıkarttığı sonuç sizlerden gelen veri ve bilgilerle örtüşüyor. Bu şunun için önemli; sizin elinizdeki veri ve bilgiler, başkalarında olan veri ve bilgiler değil. Hem bilançolarda, hem finansal tablolarındaki verilerden ekonomide olması gerekeni diğer göstergelere göre daha önceden hissedebiliyor ve ölçülebiliyorsunuz. İşte bu endeksin en kıymetli tarafı da burada yatıyor.

Firmaların cirolarına göre de bir ayırım yaptık, yine bunu sizlerle belirlemiştik. "10 milyon kadar", "10 ile 50 milyon" ve "50 milyonun üstü" diye bakıldığında, yine aynı şekilde ikinci çeyrekte sonra kırılmaların başladığı, ama 2019'un birinci çeyreğinden sonra da iyileşmelerin beklendiği bir ortam. Büyüklüklere bakarsanız, 10 milyona kadar olanla, 10 milyonla 50 milyon arasında olanların toparlanma beklentisi yüksek gözüküyor. Ama 50 milyon üstündekilerin toparlanma konusundaki trendi, beklentinin bunlar kadar açık ve net orada açık.

Bunu grafik halinde de ortaya çıkardığımızda, benzer şekilde eşliğimiz 50 ise, ikinci çeyrek 2019'un birinci çeyreğinden itibaren, hatta 2018'in son çeyreğinden itibaren bazı sektörlerde farklı trendler olsa da beklentinin olumlu yönde geliştiğini, eşit olan 50 değere yaklaşma çabasında olduğunu söyleyebiliriz.

Firmaların çalışan sayılarına göre, ayırım yaptığımızda, 50 kişiden az, 50 - 250 arası ile 250 kişiden fazla bakıldığında burada da yine bunlar çünkü manşet değeri alt değeri olan endeksler. Dolayısıyla farklılık göstermesi de normal. 2018'in ikinci çeyreğinden sonra başlayan bozulmanın, birinci çeyreğinden sonra 50 kişi ve 50 ile 250 kişi olan firmalarda çok net gözüktüğünü, ama 250 kişiden fazla olan firmalarda biraz dalgalanmanın, biraz istikrarsızlığın söz konusu olabileceğini söyleyebiliriz.

Grafik olarak yansıttığımızda da aynı tabloyu görmek daha mümkün, işte burada da yine o üç tane ölçeğe göre kategorize edilmiş firmaların beklenti trendinin, beklenti eğilimlerinin 50 kişiden az ve 50 kişiyle 250 kişi arasında olanda nispeten yukarıya doğru iyileşme varken, büyük olanlarda bir miktar farklı bir tablonun, kırılmanın olduğunu söylemek mümkün.

Değerli üstatlar, son olarak da belki endeksin en önemli taraflarından bir tanesi de, yine sizlerden gelen veri ve bilgilere göre tasnif ettiğimiz sektörlerin durumlarının ne olduğudur. Burada sekiz sektör belirledik, “madencilik ve enerji”, “tekstil”, “ticaret”, “inşaat”, “turizm”, “imalat”, “finansal” ve “otomotiv”. Bu sektörlerde de yine 2018’in ikinci çeyreğinden sonraki kırılmalar söz konusu, ama düzelme veya beklenti ihtimali, ticaret hariç, ticarete bir miktar daha kötümserlik söz konusu, ticaret hariç bütün sektörlerde bir iyileşme beklentisinin ya da beklentilerde bir iyileşmenin söz konusu olduğunu söyleyebiliriz.

Grafikten baktığımızda da, grafikte de bu şekilde tasnif etmek, bu şekilde tanımlamak mümkün gözüküyor.

Bunun da bir doğrulamasını yapmak gerekirse, yine TÜİK’in yayınladığı “sektörlere göre beklenti endeksleri” var. Orada da üç sektörü inceliyor TÜİK, “inşaat”, “imalat” ve “finans”a bakıyor. Zaten biz de bunları kendi endeks hesaplamamızda dikkate almıştık.

Şimdi bir mukayese yapabilirsek, Bizim aldığımız sektörlerdeki sekiz sektörün beklenti endeksiyle, işte 2018’in ikinci çeyreğinden sonra hepsi 50’nin altına doğru sarkmaya başlamış. TÜİK’in çıkardığı sektör güven endekslerinde de, onlarda da yine aynı şekilde 2018’in ikinci ayından sonra da benzer şekilde trendler aşağı doğru gelmeye başlamış.

Bunu şunun için söylüyorum: Veri ve bilgilerimizin ne kadar güvenilir olduğunu, elbette üniversiteyi de biraz takdir edeyim. Sizden gelen veri ve bilgileri de arkadaşlarımız sistematik olarak derleyip, toparlayıp, diğerleriyle mukayese edecek şekilde hazırlamaları da, sonuçta iyi bir aparatı, iyi bir modeli, iyi bir endeksi ürettiğimizi, bunun bütün ekonomik birimlere de yararlı olacağını şimdiden sizlerle paylaşmak isterim.

Şimdi sonuca gelirsek, şu ana kadar anlattıklarımın, anlatmaya çalıştıklarımın şunu söylemek istedim; Dokuz tane alt değişkeni, dört tane endeks hesaplamak için kullanıyoruz. Bunlar cirodan başlıyor, dediğim gibi faaliyet raporu, gelire kadar gidiyor.

Bileşik endeks yaptık “manşet endeks”. Şirketleri cirolarına göre böldük, tasnif ettik üç parçaya. Yine şirketleri istihdam edilen parçaya göre böldük “sektörel beklenti endeksini ürettik. Sonuçta bir beklenti endeksleri tablomuz çıktı. Bu beklenti endekslerinin hem milli gelirdeki değişime, hem diğer sivil toplum kuruluşlarının yaptığı endekslerle örtüştüğünü, hem de kamunun TÜİK’in yaptığı endekslerle de paralel bir özelliğinin de olduğunu vurgulamış olduk.

Buraya kadar anlattıklarım sadece sizlerin bilgi birikimi ve tecrübesini toplumla paylaşmak diye bakmamak gerekir. Bu verilerden bir dönem sonra, şu sonuçları üretecek hale geleceğiz.

Beklenti endeksi bize, büyüme oranının ne olacağını, enflasyon, faiz ve kurun nasıl bir seyir izleyeceğini, kamu borcunun bütçe açığının ve cari açığın nasıl bir trend kazanacağını ve döviz kurunun da nerelere gideceği konusunda önemli ip uçları verecek. Bu, bundan sonraki çalışmaların bir başka yönünü oluşturacak. Dolayısıyla bu verileri ve bu bilgileri sadece endeks üreterek “bizim beklentimiz budur” “biz ekonominin genel tablosunu böyle görüyoruz”, “gelişmelerin bu yönde olacağını tahmin ediyoruz” un dışında, aradaki elastikiyetleri, esneklikleri tahmin edip belki bir başka toplantıda, Başkan’la görüştüğümüzden sonra belirleyebiliriz. Türkiye’nin temel makro ekonomik

performansının da ölçülebileceği, izlenebileceği, tahmin edebileceği bir modele de devredebiliriz diye düşünüyorum.

Son olarak da teşekkür kısmına ayırayım istedim. Yeminli Mali Müşavirlerle, İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin bu ortak ürünüdür. Ama Başkan'a söylüyorum, Başkan bunu ısrarla kabul etmiyor. Elimizdeki veri ve bilgiler o kadar kıymetli ki, bunu kiminle paylaşırsanız size bir "teşekkür" kalır. Biz de bir "teşekkür" ediyoruz bizim üniversiteyi seçtiniz, bu endeksi bizimle ürettiniz diye. Bunun bütün karar alıcılara, ekonomik birimlere faydalı olmasını temenni ediyorum.

Her iki kurumun da yöneticilerine, emek verenlerine de huzurlarınızda teşekkür ediyorum, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Çok teşekkür ederiz. İnanıyorum, o yüzden biz sizden vaz geçmeyeceğiz, siz bizden vaz geçmezseniz bunda hiçbir sorun yok. Belki biraz fazla iddialı olduk, bundan sonrası için. Bunu bir tek şekilde sürdürürüz değerli Yeminli Mali Müşavirler. Top bizim sırtımızda, mutlaka bu anketleri daima aynı şekilde titizlikle sizlere soracağız, sizlerden de alacağız. Bir kere bu bizim vebalimiz oldu. Ortaya atıp da "İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Beklenti Endeksi" diye, daha sonra "eyvah çıkaramadık" demek bize yakışmaz. Bir kere bu yola girdik, inşallah hep beraber altından kalkacağız.

İkincisi, bunu daha henüz hiç açıklamadık 1,5 yıldır deniyoruz, şimdi açıklayacağız. Tabii o zaman bütün eksileri, artıları, yanlışları, doğruları, her şey bize gelecek sayın hocam, o zaman "değerlendirme size ait" diyeceğim ama hocam. Umarız bir faydası olur, umarız akademisyenler, umarız ekonomi camiası buradan bir sonuca ulaşır. Bizimki de bu yolda yerini alır, bir isim olur, umarız öyle olur. Biz bunu ekonomiyeye sunacağız.

PROF. DR. NAZIM EKREN

Efendim çok güzel bir kurumsal sosyal sorumluluk projeniz.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

İnşallah, inşallah sağolun, sayenizde. Efendim hazır siz buradayken İstanbul Ticaret Üniversitesi'ni alkışlayıp, teşekkür edelim. Diğer hocalarımız arkadaşlarımıza da çok teşekkür ederiz, çok büyük bir emek var. Ama aynı şekilde eleştirileri de göğüslüyoruz, beraber göğüs gereceğiz hiç merak etmeyin.

Efendim şimdi ağzından bal damlayan iki ekonomistimiz var. Geçende lütuf ettiler, damağımızda kaldı. Her ne kadar bugüne kadar ağırlayamadıysak da kusura bakmayın, ama bizim niyetimiz sizi daima burada devamlı ağırlamak ve sizi dinlemek.

Sayın Asaf Savaş AKAT hocam buyurun.

PROF. DR. ASAF SAVAŞ AKAT

Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan. Geçen sene çağırıp, bizi dinleyip, söylediklerimizin çıkmamasına rağmen tekrar davet ettiniz, Bu, sizde de bir sorun olduğunu işaret ediyor. Sizde de bir yanlışlık var.

Nazım hocaya hakikaten teşekkür etmemiz gerekiyor. Ben Odayı da kutluyorum. Son derece yararlı, bence “mutlaka sürdürün” derim yani hem işimizi kolaylaştırdı, hem üniversiteye, hem şeye, çok çok ihtiyaç olan bir şey. Demin de gördünüz, bütün göstergeler hep geçmişle ilgili, hâlbuki bu önümüzdeki en azından üç ay için, yani ikinci çeyrek için, birinci çeyreğe zaten şurada yirmi gün kaldı aşağı yukarı ama ondan sonraki çeyreği nasıl bildireceğiyle ilgili son derece yararlı olabilecek ciddi bilgilere gidiyoruz. Hakikaten bunu mutlaka sürdürün. Arada iyileşir de, yeni veriler çıktıkça, veriler devamlı düzeltilir, yani adet öyledir zaten. Belki giderek bir çeyrek sonraya da başlıyorsunuz. Ne kadar ufku uzatırsanız tabii, o kadar iyi olur, benim düşüncem o olur.

Efendim, geçen sene geldik buraya, hatta hatırlıyorum bir sürü böyle yan yollara saptık. Bir türlü iktisat içi riskleri konuşamadık. Benim söylediğim, özünde Mahfi’yle aşağı yukarı aynı şeyler, öyle diye hatırlıyorum, yanlış hatırlıyor olabilirim, düzeltirsiniz. Ekonominin içinde fazla bir risk olmadığı, fakat siyasette büyük riskler olduğu şeklindeydi. Hakikaten ekonominin içinde risk olmadığı, fakat siyasette büyük risklerden birinin pat diye gerçekleştiğini birinci elden yaşadık. Aniden Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri’yle hani ambargoya gidecek gibi duran o dönemde fevkalade ciddi bir siyasi sorun yaşandı ve bunun Türkiye için ne anlama geldiğini de anında gördük. Mutlaka temenni ediyoruz ki, bu süreci yönetenler burada dersini çıkarmıştırlar. Hani meşhur laf vardır “camdan bir evde oturuyorsanız sağa, sola taş atmayacaksınız” diye. Burada geçen sene de söylemiştik, birkaç senedir söylüyoruz bunu, yani Türkiye’nin dış politikasıyla, dış açığı arasında bir uyumsuzluk var. Hem dış açığı finanse eden insanlar var, onlarla hem kavga edeceksin, hem de her sene bana “50 milyar taze para ver” diyeceksin. Bu yürümez. Ya dış fazlası vereceksin, o zaman istediğin gibi kavga et, ya da iyi geçineceksin, 50’şer milyar dolar taze para almaya devam edeceksin. Nitekim aniden bunu yaşadık. Kur şoku, ciddi bir kur şokudur. Aşağı yukarı 94 ve 2001’de, o zaman enflasyonun yüksek olmasıydı, yani bu nominal olarak daha çok gitmiş bulunuyordu, enflasyon da daha çok yüksekti. Bizde enflasyon 50’lerdeydi zaten. 2001’e girdiğimizde yapay olarak 35’e falan düşmüştü, ama bir sene evvel 60’tı. Dolayısıyla nominal hareket yüksek gibi durdu, fakat enflasyonla temizlenmiş harekete baktığımız zaman 94 ve 2001’e muadilidir. Tabii ondan öncesini saymıyorum tabii, yani bizim nesil, aramızda benim gibi gençler çoğunlukta, ikinci bahar. Onlar hani ne bileyim 78, 79 filan gibi, saymıyorum, onlar tarih öncesi. 94’e muadil bir kur’dü. Nitekim Ağustos sonu, Eylül başına geldiğinizde, ben Ağustos’ta yurt dışındaydım, çok rahat geçti benim için doğrusu, gazete de okumuyordum. İstanbul’da bayağı heyecan yaşanmış. “10’a 8 olacak”, “10 olacak”, “15 olacak”, işte rivayetler bu, severiz de onu zaten yani değil mi? 10’a yüzde yüz çıkacakta, 15’i konuşalım.

Şimdi sizlerin tabii buna inandığınız nereden belli, tabi hiç biriniz dolar bozdurmadınız, tabii yok dolarınız. Hiç kimse bozdurmadı, ama sen bozdurdun mu? Valla ben de bozdurmadım, yurt dışındaydım bozdurmadım. İçeride de olsaydım bozdurmazdım. Dediğim gibi ekonomi nispeten kolay bir şekilde tamir edilebilir bir şey, çünkü milyonlarca insanın kararından oluşabiliyor. Çünkü şunu öngörebiliyorsun: Amerika’yla kavga edersen Türkler dolar alır, bunda tereddüte mani bir şey yok. Çünkü milyonlardan bahsediyor, 3’ü almaz, 5’i almaz ama, büyük çoğunluğunun ne yapacağını böyle de savunduk da, ama şimdi bir kişi var orada, iki kişi var. İkisini de tahmin etmek zor.

Evet, sonuç ne oldu? Sonuçta 94 ve 2001’den çok farklı değildi. İç talep çöktü. Burada da konuşuyoruz. TC vatandaşının, ekonomi göstergesi kur’dur. Kur yükseliyorsa işler kötüdür. Kur düşüyorsa işler iyidir. Bunu ben yıllardır hani berber fiyatları ile yapıyoruz, Berber fiyatlarından izliyorum. Özellikle kadın berberleri, geçenlerde ben de konuştum. Her zaman zam yapıyorlar. Ne zamanki toparlanmaya başlıyor hemen zamları çakıyorlar, yani dolayısıyla bu kur şoku bıçak gibi kesti. Kesince ithalatlar çöküyor, ticaret de çöküyor, endeks de değil mi? Nazım hocanın endeksinde de gördünüz olayı, nasıl çöktüğünü.

Kriz aslında Şu demek; İktisat ve turizm tanımında problem, Şimdi bir dengesizliğiniz oluŐmuŐ. Tũrkiye'nin dengesizliği de ezeli ve ebedi genetik bir oyun var mı? Bilmiyorum Mahfi bakacak herhalde, Hititlerde de bŕyle bir, Anadolu'nun suyundan olabilir, havasından da olabilir, bilmiyorum. Tũrkiye'nin ezeli ebedi sorunu ydu, dıŐa dŕnŕk sorun olunca ezeli ve ebedi korkumuz nedir? Dış ağığın sebebi olan burada olacak, kur patlayacak, bu ikisi birbirine, Şimdi dış ağığı biriktirmiŐsiniz artık senede 50 milyar taze para, atır atır istiyorsunuz. Borçları eviriyorsunuz, ũstŕne 30 milyar, 40 milyar, 50 milyar her sene istiyorsunuz, yani Şimdi iŐleri buraya getirmiŐsiniz.

Şimdi normal olarak iktisat politikası yapanların, siyasi iktidar ve teknik kadro olarak ne yapmaları lazım? O dengesizliği ezecek bir takım uygulamalar getirmeleri lazım. Bir Şeyler yapacaklar ki, netice itibariyle o dış aÇık kapanacak. Yolları var. İktisatçılar tartıŐrsınız, siyasilere hangisini tercih ederlerse, yaparlar.

Şimdi yapmazlarsa ne olacak? İŞte o "piyasa" dediğiniz organik mahlŕklar. Piyasa kim? Hepimiz. Bŕtŕn TC vatandaŐları, bŕtŕn dŕnya vatandaŐları, Kadınlara, Yen'den TL'ye geçenler. Londra'daki driverlar, tabii Amerikan Hazinesi filan yani, işin siyasi boyutu filan, yayĐın bir kesim. Onlar diyorlar ki, "bunlara yapmayacak, ne yapalım o zaman, biz kendi baŐımızın çaresine bakalım". Kendi baŐlarının çaresine bakıyorlar mı, bakıyorlar.

Bakın, 2018 Temmuz ayı dahil, Tũrkiye ayda, takriben her ay dŕzeltme yapacak, ayda 4 milyar dolar dış dŕnyayla aÇık veriyor. Aylık ağığımız 4 milyar dolar, onun için 50 milyar dolar AĞustos'tan itibaren bu 4 milyar aÇık aşağı yukarı 1,5 milyar ortalama fazlaya dŕnŕŐyor. 5,5 milyar dolar, 12'yle arptığınız zaman aşağı yukarı 65 milyar dolarlık bir dŕzeltmeyi piyasa Őak diye yapıyor. Altı aydır fazla veriyoruz. AĞustos fazla, Eylŕl fazla, Ekim fazla, Kasım fazla, Aralık fazla, Ocak fazla, Şubat da fazla olacağı geçenlerde yayınlandı sayıları. Yedi aydır fazla veriyoruz arkadaşlar. Sorunumuzu özdŕk mŕ? Sorunumuz borç idi, Şimdi yok. Ne sorunumuz var? İŞsizlik sorunumuz var. Başka sorunlarımız var, bir sorunumuz yok, nedir o? Şeyler 3,5 liradan para kazanacakmıŐ, 6'ya bozdurmuŐ doları, 5,50'ye, burada işler iyi. Ama bir bŕlŕmŕ dayanıyor, ama dış ağığımızı özmŕŐ olduk. Evet, işte otomobil satışlarını izliyorsunuz işte Şubat yeni geldi. Sanayi endeksi işte geldi, filan, filan olay ortada, yani sizin endekste de bir Şekilde olay ortaya çıkıyor.

Risk, bir risk tabii burada enflasyonun kopup, gitmesi ve nitekim % 25'e kadar ıktı. Kopar mı, kopmaz mı? Hiçbirimiz bilemiyorduk. Biraz buna bağlı, biraz da tabii hŕkŕmetin ne yapacağına bağlı olarak, uygulanacak iktisat politikalarına bağlı olarak, Şimdilik gŕrŕnen enflasyonun kopmasına izin vermeyeceklermiŐ gibi duruyor. Ama bu duruyor yani verecekler, vermeyecekler, onunla ilgili birkaç kelime sŕyleyebiliriz. Demin gŕrdŕĐŕnŕz rakamlardan da çıkan ortada. Bu ekonomi, bŕyle ekonomiyi su ekonomisi gibi volŕm olarak bakarsanız, yıllık bazda filan onu tut, yani bir ŕnceki hayal dŕnyasında işler daha mı iyiydi, daha mı kŕtŕydŕ? Daha mı çok ŕretim yaptık, daha mı az ŕretim yaptık? Onun için mevsimlik etkileri filan dememiz lazım. Tabii tarım yazın yapılıyor, inşaat yazın yapılıyor, onları filan temizleyerek baŐladıĐınız zaman Şunu gŕrŕyorsunuz; ũŕncŕ çeyrekte, ikinci çeyreğe gŕre ciddi bir Şekilde ekonomi yavaŐladı. Dŕrdŕncŕ eyrekte Şimdi daha da ciddi bir Şekilde ũŕncŕ çeyreğe gŕre yavaŐlayacak. Bu yılın ilk çeyreğinde, o bize gŕsteriyor, yavaŐlama belki durabilir. Yani yine eksi ıkırsa bile bu yılın ilk çeyreğinde, ama yine eksi çıkabilme ihtimali çok yŕksek, işaretler onun biraz bŕyle dibe vurma, bu galiba bu yılın ilk yarısında kısmen, içinde bulunduğumuz çeyrekte, kısmen de ŕnŕmŕzdeki çeyrekte dibe vuracak. Ondan sonra yine bŕyle tabii yıllık bazda baktığınızda, geçen senenin aynı dŕnemiyle bir sŕrŕ eksi gelecek. Bizim için ilginç olan bilgiler bu çeyrekte, ŕnŕmŕzdeki çeyreğe ne olacak? Yani hızlanacak mı, yoksa yavaŐlamaya devam edecek mi?

Dediğim gibi, ilk çeyreğinden sonra 2019'un bir miktar yavaşlamasını ben bekliyorum. Bir miktar daha yavaşlaması, yani belki dibe 2018'sin son çeyreğinde vurmadığını düşünüyorum ve bu yılın ilk çeyreğinde vurma ihtimalinin yüksek olduğunu düşünüyorum. İkinci çeyrekte sizde de böyle bir takım işaretler var. Normal olarak bundan sonra hata yapılmasın. Küçük çapta o dipte bir yatay seyir beklemek lazım. Üçüncü çeyrekte itibaren genellikle zaten Türkiye'nin çevrimi dört çeyrektir. Ondan sonra ufak ufak ekonomi tırmanmaya başlar. Orada da ne kadar tırmanacağı çok önemli, 94'de ondan sonra çok hızlı bir şekilde eskiye gelmişti. 2001'de keza aynı şekilde hızlı bir şekilde dördüncü çeyrek geçtikten sonra, beşinci çeyrekte itibaren, altıncı çeyrekte hızlanarak ekonomi eski ritmine doğru yönelmeye başlamıştır. Böyle olacak mı, olmayacak mı? Şu anda bununla ilgili fazla bir şey söylemek zor.

Bir, iki soru belki, onlara kısaca değinelim. Bu krizin geçmiş krizlerden farkı var mı, yani 94'le 2001'le? Evet, çok büyük bir farkı var. İkisi de, yani hem 94'de, hem 2001'de esas itibariyle büyük dengesizliğin, dış dengesizliğin kaynağı içeride kamudaki dengesizlikte, yani büyük kamu açıkları ve artan kamu borcundan, yani kamunun dengesizliği içeride ekonominin bir dış dengesizliğine dönmüş oldu. Bu sefer öyle değil. Bu kamudan kaynaklanmıyor, özel kesimden kaynaklanıyor, dolayısıyla bu kez kredi kanalının işleyişi çok önemli. Ekonomiyi şu anda çökerten, özellikle orta ve küçük firmaların esas darbeyi yemelerine sebep olan bu krizde kredi kanalı aniden dondu, durdu. Dolayısıyla kredi sistemi, krediler, kredi artışı nominal sıfırlandı, hatta nominal ekskiye düştü, % 20 enflasyonda. Özellikle krediye ihtiyacı olan orta ve küçük işletmelerin ciddi sıkıntıya düştüğünün maddi sıkıntıya, derken iflaslar, geri ödenmeyen borçlar falan filan, bu zaten banka sistemini vurdu. Bankaların her şeye rağmen bilanço makyajlarıyla bunu sakladıkları, ama dövizle borçlanıp, bunu TL'yle para kazandıkları bir operasyonları da vardı. Sermayeleri de azaldı. Sermayeleri azaldı diye bilanço küçültmek istiyorlar. Yani kredi vermek istemiyorlar. Bir, kredi verecek adam yok. Yani kredi almaya gelenlerin çoğunun parayı batırma ihtimali var. Bankacılığın kuralıdır. Değil mi, iki tane altın kuralı vardır. Birincisi, güneşli havalarda o şemsiyeyi verirsiniz, yağmur bulutları gelince geri istersin. İkinci altın kuralı nedir? Kötü paranın arkasından iyi para akmayacaktır, yani adam borç vermişim, batacaksa orada kes, ilave verersen onu da batırır, yani böyle bir şey. Mali durumu sağlam olanlar da kredi almak istemiyorlar, işler gerilemiş, şey yapmış, dolayısıyla böyle kredi şey. Bu farklılıktır.

Bunun yarattığı sorunlar da var tabii. Bu oluşan kredi batağını ne yapacağız sorunu? Şu sıralarda İstanbul'da çok duyulan IMF hikayesi, netice itibariyle Amerika'nın 2008 krizinde yaptığı gibi, başka ülkelerin de yaptıkları gibi, Şimdilik hükümet buna çeşitli nedenlerle yaklaşmıyor. Seçim öncesi zor olurdu kurtarmak. Seçim sonrasında da kolay olmayabilir. Onun için böyle bir şey de var. Yani kredi kanalı çok önemli, kredi kanalı şu anda işletildiği söylenemez. Görünür gelecekte de eski kötü günler tabii ki ama, görünür gelecekte de şu küçük ve orta boy ve iç piyasaya üretim yapan sektörlerin ya da büyük kur riski olarak iç piyasaya yatırım yapmış olan sektörlerin dertlerine çare olacak bir kredi artışı beklememek lazım. Sorun orada, böyle duruyor. Ne olacağı, nereye gideceği, belli değil. Rivayetler muhtelif, tabii mali piyasalara sorarsanız, Avrupa bankalarına ve Londra'ya sorarsanız, yüksek faiz uyguluyor.

Şu anda kur'u tutan çok basit bir şey var "cari işlemler fazlası". Tahmin ediyorsunuz. Şu demek; Türkiye'nin gayrimenkul şeyini de eklediğinizde, yani Ocak çıkmadı ama takriben 20 milyar dolarlık bir açık olacak Ocak'ta. Yıllık 12 aydır. Son yedi aya bakarsanız, yedi, sekiz milyar dolarlık fazla olacak cari işlemler dengesinde. Buna bu dönemde yine üç, dört milyar dolar gayrimenkul satışını ekleyin, cari işlemlerde gözükmüyor ama, o da giren döviz. Buna doğrudan yabancı sermaye ekleyin üç, dört milyar dolar. Ortalama Türkiye'nin beş yıl, beş milyar, altı milyar dolar görünmeyen net hata noksan hikayesi var. Onu da eklediğin zaman aşağı yukarı biz, altı, yedi aydır yirmi milyar dolarlık borç ödeyecek döviz yaratmış durumdayız. Bunu tutan budur

arkadaşlar. Bu geldiği sürece, yani Türkiye net dış borç ödeyici olduğu sürece büyük siyasi olaylar hariç, aniden Amerika Türkiye'ye ambargo koyarsa, o artık başka bir şey çünkü ekonomiyle filan alakası yok. Onu bilemeyiz, ama ekonominin içinden dış fazla geldiği sürece burada bir hareket beklemek için bir neden gözüküyor. Siyaset dediğim gibi, artık siyaset güven vermekte zorlanıyor.

Burada tabii hükümetin tepkileri de ilginç, onlarla bitireceğim. Maliye politikasını sıkacağız dediler krizden sonra, pek sıkma eğilimleri yok. Ne kadar haksızlar, ne kadar haklılar, ben akademisyenimdir yani, Mahfi bey ne de olsa Hazineci. Gerçek maliye politikasını sevmez, normaldir. Benim tabii hiçbir zaman sorumluluklarım olmadığı için, “bekâra karı boşamak kolaydır” muadili, şimdi ekonomi dağılıyor madem, mali politika gevşesin filan, böyle laflar mütemayildir ama, tabii onun da bir kıvamı var. Yani maliye politikası evet de, beni esas rahatsız eden, benim neslimdeki arkadaşlarım çok iyi anlayacak, eski hikâyelerden hatırlayacak. Böyle olaylar yani ekonomideki bu dengesizliğin kur hareketi filan, böyle enflasyona filan yansımca hükümetin tanzim satışlarına müracaat etmesi olmuştur. Şimdi gençler için bu ilk tanzim satışı olabilir ama bizim bu 10'uncu falan tanzim satışı oluyor. İlk tanzim satışının benim hayatımda önemli bir yeri vardır. 1950 li yıllarda, Menderes'in güzel günlerinden sonra 1955-1956'da böyle bir enflasyon olgusuyla karşılaşmıştık. Hemen Milli Koruma Kanununu, büyükler küçüklere ne olduğunu anlatsın. Milli Koruma Kanununu Menderes raftan indirip, uygulamaya sokmuştu ve İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim GÖKAY ufak tefek boyluydu, belki hani gençlere de hatırlatalım, “gereğinde ben Taksim meydanında domates satarım” demişti ve tanzim satışlarını başlatmıştı. Yine aynı dönemde o zaman genciz, bizim büyük bir keyifle izlediğimiz akordeonuyla Celal ŞAHİN vardı. Celal ŞAHİN de bir şarkı yapmıştı, “tanzim satışı, fiyat artışı mini mini valimiz ne olacak halimiz” diye.

Şimdi bu işler böyle başlar. Tanzim satışının arkasından, yani herkesin 56, 57'de, tanzim satışları 55'de, 56. 57 ve 58'de bizim nasıl nerelere doğru gittiğimizi gençler, büyükler zaten şöyle bir hatırlasınlar, gençler de ağabeylerinden, babalarından ve dedelerine sorarak bir öğrensinler. Orada bir sorun var. Bu krizle ilgili iki tane güzel laf, oturum yaptık biz, panel yaptık. İktisadi Toplum Dergisi var, belki aranızda izleyenler var. Bir tanesi Aralık sayısında yayınlandı. Bir tanesi de şimdi hemen gelecek 15'inde çıkacak Şubat sayısında yayınlanacak, yani orada ne düşündüğümüzü daha ayrıntılı, sadece benim değil, burada konuşulanların dâhil olduğu şeylerde de, bir yerde analizlerle de bulabilirseniz orada, yani bunu anlatmaya çalıştım. Bu işler böyle müdahalelerle başlar. Orada bir şey yaparsınız, olumlu yaparsınız filan, o böyle kopar gider. Yani Menderes'in amacı 1958 yılında, 1957 yılında resmi kur 2,80 iken, serbest piyasada dolar 22 liradan satılması değil karaborsada. Ama kendimizi öyle bir yerde bulmuşuz. Bu piyasa mekanizmasına ufak ufak müdahaleler başlayıp, keyfi idari bir sisteme girince bu çabuk kopar gider. Oraya gitmeyeceklerini umut ve temenni ediyoruz tabii ama rahatsız edici olan, biraz fazla idari şeylerin, emir demir muhabbetinin giderek piyasanın yerini almaya başlamasıdır. Bu maliye politikasındaki daha büyük sorundur. Çünkü genellikle burada yapılan hatalar sonra maliye politikasının zıvanadan çıkmasına yol açar. Yani maliye politikası başlangıç değil, sonucu haline o açıklar filan, sonucu haline gelir. Ona karşı belki bir küçük uyarıyla bitirmek lazım.

Genelde bu olmaz. Ve yani Türkiye'nin ekonomik rejiminde geçmişte yaşadığımız türlere, bildiğimiz 78, 79'dan, 57, 58'den vesaire, bildiğimiz tipte bir yere geçiş olmadığı takdirde, makul politikalar uygulanması halinde bu yavaş yavaş kriz, bütün krizlerin temel özelliklerinden biri tabii geçer gider. O arada tabii geçip giderken, bir sürü sıkıntılar çıkar. O sıkıntıları, yani yaşayanlar açısından bu sorundur ama şu anda bu krizden çıkışın kolay, nispeten kolay, ya da hızlı olacağına dair iyimser olmak için bir neden gözükmediğini özellikle belirtelim. Benim için bu yıl büyümenin sıfır civarında olması 2019'da başarıdır, onu da söyleyeyim. Sıfır bir başarıdır. Eksi

çıkma ihtimali, yani normal senaryoda eksi vardır, küçük bir eksi vardır, ama şey olması başarıdır. Keza enflasyonda da çok dikkat etmek lazım, bu enflasyon düşmediği takdirde kopar. Yani o Türkiye'nin enflasyonunu böyle 20'lerde filan tutmayı düşünüyorlarsa büyük hata içindedirler. Bunu daha evvelden biliyoruz. Bu ya düşer, ya kopar gider. Onun için yani gerek enflasyon açısından, gerek büyüme açısından önümüzde zor bir dönem var diyelim.

Evet, seneye inşallah daha mutlu bir ortamda, bütün tahminlerimiz yanlış çıkmış, her şey güzel, güllük gülistanlık olarak devam eder, tekrar bizi çağırırsanız buluşmak dileğiyle.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Bu kadar zevkle anlatılır, zevkle dinlenir. Hocam yanlış söylediğinizi de fark etmemişiz, öyle söyleyeyim.

PROF. DR. ASAF SAVAŞ AKAT

Şimdi o zaten bir iktisatçı sanattır. Ama öyle söyleyeceksiniz ki, sonra ne olursa olsun "ben öyle dememiştim" demeye açık olması lazım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sayın Nazım hocamızın konuşmasından sonra, değerli profesörümüzün ona da alıntılarla, göndermelerle başvurması bizim için ayrıca çok heyecanlı ve keyif verici oldu, çok teşekkür ederiz.

Şimdi eski Hazine Müsteşarımız Türkiye'nin önemli ekonomistlerinden Sayın Ahmet Mahfi EĞİLMEZ'e söz veriyorum, buyuran sayın üstadım.

DR. AHMET MAHFİ EĞİLMEZ

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan, değerli üstatlar. Ben de Nazım hocanın endeksiyle başlayayım, hocam izin verirsiniz, bu endeksi, yani sizin Oda'nın endeksini burada yansımış görürken, daha önce de şöyle bir göz attım. Gözümün önünde Sanayi üretim endeksiyle, perakende satış hacmi canlandı, aynı benzer yönde gidiyor, yani birbirini çok doğrulayan şeyler var orada. Tabii onlar geçmişten geliyor, bu da onun devamıymış gibi görünüyor, ama çok sağlıklı bir tespit olduğu belli.

Efendim ben izin verirsiniz, doğrudan doğruya Türkiye'yle değil de, biraz dünya ile birkaç cümleyle başlayayım, oradan Türkiye'ye geleyim izin verirsiniz. Çünkü dünyada da işler öyle görünüyor ki, çok parlak bir dönemde değil. Özellikle bunu DAVOS toplantısı öncesinde böyle ekonomi forum düzenlediği bir anket vardı. Bu ankette dünyanın en önde gelen 800 firmasının, şirketinin CEO'larıyla yapılmış bir anketti. Bu 800 CEO'nun ortak tespiti 2019 için tehlikededir sorusuna cevap "regresyon". Tabii bu 800 kişi çok önemli, bunlar dünyanın en önemli firmalarının yöneticileri. 800 kişi kötü bir şey bekliyorsa, o mutlaka kötü olur zaten. Çünkü alacakları karar da ona göre şekillenecek büyük bir ihtimalle. Özellikle Uzak Doğulular ve Latinler son derece karamsarlar, çünkü herkes kendi durumunu yansıtıyor aslında. Uzak Doğulular böyle Latinler çok karamsar. Avrupalılar karamsar. Amerikalılar nispeten biraz daha ortadalar. Herkes kendi ekonomik durumuna bakarak belli ki canlandırmış olayı.

Efendim, 2019'un en ciddi sorunu Çin görünüyor. Çin'in büyümesi çok düşük, hem de Çin 2008 krizinden sonra değişik işler yaptı. 2008'in kendilerine yansımaları önleyebilmek

amacıyla inşaat işine girdiler. Müthiş bir inşaat işine girdiler. Bankalar, devlet bankaları inşaat işine girmiş olanlara müthiş krediler açtılar. Otoyollar yapıldı, yollar yapıldı, köprüler yapıldı, kasabalar yaptılar. Bugün o kasabaların tamamı hayalet kasaba gibi bomboş duruyor. Bunlar satılamadı, insanlar gelemeyi, otoyollardan, köprülerden geçenlerin sayısı son derece sınırlı. Dolayısıyla o paralar, o firmalara geri dönmedi. Geri dönmediği için bankalara da ödenemiyor. Ve devletin bunların hepsini ayakta tutabilmek için müthiş bir destek, müthiş bir çaba içinde. Çin zor durumda ve bütün dünya da Çin'den korkuyor. Çünkü Çin dünya hasılasının % 15'i. Dolayısıyla Çinde bir sıkıntı ortaya çıkarsa, öbür tarafların da sallanmaması çok mümkün değil. İhracatı da düştü. Onun için de büyümesi zaten % 14'lerden, % 12'lerden geldi 6'lara kadar geriledi. % 6 büyüme, tabii dünya için iyi bir büyüme, ama Çin için değil. Çin için düşük bir büyüme.

Japonya'da hiçbir toparlanma yok, aynı düzeyde gidiyor. Adamlar basıyor parayı dağıtıyorlar, alan evine gidiyor, saklıyorlar parayı gelecek daha kötü olacak diye. Bizde dağıtsanız o anda biter o para, harcanır, yani bu da "ekonominin bilim olarak evrensel, ama ekonomi politikasında evrensel olmadığını gösteriyor bize. Yani mesela Türk modelini alıp Japonya'ya uygularsanız, elinizden parayı alan gidiyor. Japonya'daki parayı Türkiye'de basıp, dağıtsanız anında gider yani, anında buzdolapları yenilenir, arabalar yenilenir ve ekonomi de canlanır, enflasyon da olmaz.

Efendim, Türkiye'ye döner bakarsak, tabii bu gelişmelerin aslında bizim lehimize olan bir tarafı da var. Amerikan Merkez Bankası "FED" büyük bir ihtimalle frene bastı. Beklendiği kadar yapmayacağını açıklıyor. Hatta ve hatta dağıttığı paraları geri çekmeyi de bir miktar erteleyebilir. Dolayısıyla bu bizim ihtiyacımız olan finansmana ulaşım, erişim sıkıntımızı biraz hafifletebilir, tuhaf bir şey yani, oradaki o şey bizim lehimize gibi görünüyor.

Türkiye'ye döner bakarsak bizdeki sorun, Asaf hoca çok güzel anlatıyor. Cari açık bir numaralı sorunumuzdu, şimdi o gitti kayboldu, büyüme de gitti. İşin en kötü tarafı büyümeyle birlikte, ikisi birlikte sürüklendi gittiler. Bizim ciddi sorunlarımızdan bir tanesi, para ikamesi, yani ona değindi Asaf hoca, "dolarizasyon" dediğimiz olay, yani sokak şarbonuyla "dolarizasyon" dediğimiz olay. 2001 krizinden önce Türkiye'de mevduatın % 57'si yabancı paraydı. Yani her 100 liralık bankadaki mevduatın 57 lirası dolar, EURO, sterlin neyse, yani yabancı paraydı, büyük ağırlıkla dolardı. Sadece 43 lirası Türk Lirasıydı.

2001 krizinden sonra Türkiye önemli işler yaptı. Burada en kritik olay beklentilerin değişmesidir. Ekonomi eskiden böyle bir şey değildi, çok mekanikti. Ama son kırk yıldır, elli yıldır, hatta kırk yıldır diyelim beklentiler için % 50'si oldu, yani işin mekanik yönü sadece % 50. Dolayısıyla beklentileri düzeltmeden hiçbir şeyi düzeltmeniz mümkün değil.

Türkiye ne yaptı hatırlarsınız, 2001 krizinden sonra bankacılık sektörünü baştan aşağı revize etti. İki, üç yıl sabretti, onun sonunda bankacılık sektörü ciddi güçlü olarak çıktı bu işten.

Kamu mali disiplini sağladı. Kamunun borçlanması azaldı böylece, borçlanma azalınca fonlara talep azaldı, özel sektöre alan açıldı, faizler düştü. O büyük talep düşünce, dolayısıyla bütçe açıkları düşmeye başladı peş peşe, kamu toparlandı.

Sonra çok önemli bir adım daha var. 2005 yılında Avrupa Birliği'yle tam üyelik müzakeresine başladı Türkiye. Oraya, o tarihte 2005'den itibaren Türkiye'ye yılda 20, 22 milyar dolar doğrudan yabancı sermaye, borç değil, doğrudan yabancı sermaye yatırımı, Türkiye'nin Cumhuriyet tarihinde girdiğinden daha fazlası bir yıl içinde girer oldu. Neden? Çünkü Avrupalılar ve Amerikalılar, daha çok Avrupalı tabii bunu getirenler, bu yatırımı yapanlar. İstatistiklere

bakarlar, adamlar baktı istatistiklere Avrupa Birliği'yle müzakereye başlayıp da girememiş hiçbir ülke yok. Ne bilsinler bizim yaratıcılığımızı adamlar “bunlar da girecek” diye düşündüler. Dört yıl sonra anlaşıldı ki, Türkiye pek buralarda değil. Bizim şu andaki, aslında başından beri galiba ilişkimiz Avrupa Birliği'yle hep öyle, yani biz giriyormuşuz gibi yapıyoruz, onlar da alıyormuş gibi yapıyor, ortada böyle tuhaf bir ilişkimiz var.

Ama bütün bu beklentilerin düzelmesiyle 2002'den, 2003'den itibaren 2008'e, 2010'a kadar bu % 57'lik pay düştü, düştü, düştü % 25, % 27'lere kadar geriledi. İnsanlar Türk Lirasına güvenmeye başladılar. Türkler yeniden kendi paralarına güvenir oldular. Hatırlarsanız 2001 krizinden önce, mesela ne bileyim şimdi uyduruyorum işte “yatırımlar 1,5 milyon trilyon olmuş” dediği zaman “yani kaç dolar” diye sorardık. Kendi paramızı tanımadan, dolara çevirip anlar durumdaydık. Şimdi bu böyle düzelmişken yeniden bunu kaybettik. Ve % 27'lere düşmüş olan bu oran, şu anda % 50, 49. Evet, % 49, en son bakmadım, ama en son % 49'du, muhtemelen % 50, yeniden oraya geldik. Yeniden Türkler Türk parasına olan güveni kaybettiler ve para ikamesi yeniden oldu dolarizasyon, yeniden dolara döndü.

Şimdi buradan sonraki macera önemli, “buradan sonra insanları nasıl ikna edeceğiz de yeniden Türk parasına döndüreceğiz”, bu çok önemli. Yeniden bir beklenti yaratmanız lazım. Bu yarattığınız o güzelim beklentiyi bozup, şimdi oturup yeniden aynı çabaları gösterip, ortaya koymamız lazım. Asaf hoca çok güzel bir şeye değindi, gerçekten öyle. Yani Türkiye'de son girdiği krizlere baktığımız zaman, işte en son ne var bildiğimiz, hatırladığımız? 1980 krizi var. 94 var, 2001 var. Bundan önce girdiğimiz üç kriz. Üçünden de Türkiye çıktı, yani girdi, dört çeyrek sonunda çıktı. Hiçbir zaman böyle mesela Yunanistan gibi gidip aşağıdan devam etmedi. Girdi ve çıktı. Fakat bir şeye dikkatinizi çekmek isterim. Her girip çıktığı krizde Türkiye'nin arkasında IMF oldu, ilginç bir belirti. IMF'in o programını getirip oraya koyduğu zaman yabancılar “burada işler iyiye gidecek galiba” deyip güvenip, gelmeye başlıyor. Bu sefer olur, olmaz, onu bilmiyorum. Ama hepsinde bu var, IMF'nin kendi programı var Türk kriziyle ilgili.

Şimdi biz son dönemde sanayide ciddi bir çöküş yaşadık. Son beş ay, dört ay sanayi üretim endekslerine baktığımız zaman, sizlerde biliyorsunuz, hepsi eksi gitti. Son ay, Aralık ayı “-9.8”, “- %10'luk” küçülme var geçen yılın Aralık ayına göre. Aynen benzeri yani bu işin birebir benzeri perakende satışlarda talep yönünde de var. Dolayısıyla talep yok, arz yok, ekonomide ciddi bir gerileme, ciddi bir çöküş var ve buna paralel olarak, gayet normal paralel olması, işsizlikte artış var. Biliyorsunuz TÜİK işsizliği ölçtüğü tarihten önceki dört haftanın “ben işsizim, iş arıyorum” diye müracaat edenleri işsiz kabul edip, işgücüne bölerek böyle bir oran buluyor % 12.3, bu resmi işsizlik. Bir de bunun yanında o dört haftada başvurmamış, ama “iş var gelir misin” deyip, “gelirim ağabey” diyenler var. 2.2 milyon da onlar. Onu da toplar öyle bir hesap yaparsanız, % 17.8'e çıkıyor işsizlik oranı. Burada da ciddi bir artış var. Yani toplamında ciddi bir artış var işsizlikte. Normaldir, sanayide, perakende de satışların bu kadar çöktüğü bir yerde işsizliğin artması normal. Kötü bir şey var biraz önce Asaf hoca değindi. Türkiye uzunca bir süredir kamu mali disiplini tutturmuş gidiyordu. Ocak ayından itibaren bu resmen ortaya çıkmaya başladı ki, orada da ciddi bir çöküş var. Öyle bir çöküş var ki, yani 5 milyar lira fazla vermiş görünüyor bize Ocak ayında. 29 milyar borçlanması var Hazine'nin tek bir ayda, onun üstüne Merkez Bankası'nın kârını öne çekerek tahsil etmişliği var. Eğer çekmeseydi 29 milyar açık veriyordu. Normalde Nisan ayında tahsil edecek 5 milyar fazla, 29 milyar ödüyor. Dolayısıyla burada da ciddi bir sorunumuz var. Yani bütçe disiplini de müthiş bir gevşeme var. Büyüme toparlar mı bu? Umarım toparlar, yani en azından Asaf hocanın değindiği gibi bir yaklaşımla bakarsak, en azından büyüme bir yararı olur mu? Şu ana kadar pek öyle görünmedi ama umarım olur.

Efendim biz bunları söyledik aslında, yani Asaf hoca espriyle bizim söylediğimizin tersi çıktı falan diyor ama hep söyledik bunları. Gidişin yanlış olduğunu, burada bazı düzeltmeler yapmak gerektiğini konuştuk, hep anlattık bunları. Truva kralı Trianus'la, kraliçe İkabe'nin kızları Kasandira, bu aynı zamanda Truva prensi Hektor'la, Paris'in kız kardeşleri. Kasandira'nın iki arzusu var. Bunlardan birisi rahibe olmak, ikincisi de geleceği görebilmek. Kâhin olmak. Günlerden bir gün Apollon'la karşılaşılıyor. Apollon birçok defa olduğu gibi mitolojide, kehanet tanrısı da aynı zamanda. Apollon çok hoşlanıyor Kasandira'dan. Kasandira diyor ki "bu kehanet yeteneğini bana devredebilir misin, bana da verebilir misin" diyor. O da diyor ki, "bir gece benimle birlikte olursan veririm" diyor. Kasandira kabul ediyor. Bunun üzerine Apollon Kasandira'nın ağızına üfleyerek bu yeteneğini ona devrediyor. Kasandira sonra birlikte olmayı reddediyor "yalan söyledim" diyor, çünkü rahibe olacak kızcağız. Apollon bunun üzerine çok bozuluyor ve Kasandira'ya lanet ediyor diyor ki, "geleceği gör, ama kimseyi inandırama", Kasandira geleceği görüyor aslında, yani Truva'nın başına neler geleceğini görüyor, yalvarıyor, "böyle bir gidiş var" diye, kimse inanmıyor, "bu atı almayın, bu bela" diyor, yine kimse inanmıyor. Truva elden gidiyor, Agememnon ele geçiriyor Truva'yı, Kasandira'yı da alıyor götürüyor, kendine cariye yapıyor. Agememnon'un karısı güzel de bir kız, Kasandira'yı kıskanıyor ve öldürüyor. Mitolojide bunun adı Kasandira Kompleksi...

Biz iktisatçıların üzerinde böyle bir lanet olduğundan ben kuşkulaniyorum. Geleceği görme yeteneğimiz yok ama geçmişi gördüğümüz için "bunları yapmayalım, bak yaptık bunları" diyoruz kimse inanmıyor, "bunlar böyle bir şeyler söyler kenarda konuşuyor" diyor. İşler iyi giderken dünya finansçılara sorun "paramı nerede değerlendireyim", o da der ki işte "gayrimenkul al", "altın al", "dolar al", "EURA'ya geç", işte "hisse senedi al" böyle gider hayat. Sonra bir gün kenarda da bir adam oturur böyle Asaf hocaya benzeyen, "mır mır" bir şeyler anlatır, "işler ya kötü giderse, bak şöyle yapmayın orada tedbir alın" falan, filan, "bu ne diyor" derler, kimse de dinlemez. Sonra birden sistem çöker, "orada bir adam vardı, o ne diyordu, onu çağıralım" derler. Onun için şimdi Asaf hocayla benim günümüz, her yere çağırılıyor.

Efendim burada yapılması gereken bir takım şeyler var. Yani bunlardan bir tanesi, bu hep dilimize, benim dilime özellikle yirmi yıldır pelesenk olmuş, dolanmış olan "yapısal reformlar işi", bunları yapmadan buradan çıkış yok. Yani hep geçici çözümler arıyoruz biz, "faizi arttır" tamam arttır. Kanamalı bir hasta geliyor, adam kanamadan ölmek üzere, biz de cerrahız bakıyoruz, ne yapacağız, hemen kanamayı durdurmam, gidip adamdan kan örnekleri alıp, emar'a sok filan, böyle bir durum yok. Kanamayı durduruyoruz, adam şöyle kalkıyor ayağa, "hadi iyileştin" diyoruz, yolluyoruz adamı. Tekrar gidiyor adam, bir hafta sonra geri geliyor yine kanamalı, aynı numara yine kanamayı durduruyoruz, yine yolluyoruz. İşte burada yapmamız gereken işler var.

Türkiye yirmi yıldır bunları yapmıyor. Hatta ve hatta son üç yıldır tersini yapıyorlar, çok net söylüyorum.

Bir, hukuk reformu yapacağız, hiç bunun çaresi yok. Sadece yabancı yatırımcıyla ilgisi yok, bizim için lazım. Hepimiz mahkemenin önünde, bağımsız yargının önünde eşit olacağız hiç çaresi yok. Kendimiz yapmayız yatırımı, bırakın yabancıyı. Bugün bunu yapmamız şart, bu adımı atacağız. Ondandan sonra bir takım ekonomik reformlar yapmamız lazım. Teşvik sistemi mesela, bunu hep söylüyorum. Baştan aşağıya yanlış Türkiye'de, baştan aşağı, ben olsam, yetkili olsam bugün müktesep haklara hanel getirmeyecek şekilde hukuka saygılıyız ya, o kısmı hariç, tamamını iptal ederim. Sivas'a teşvik veriyoruz. Sivaslı varsa özür diliyorum. Niye Sivas'a teşvik veriyoruz? Kimse bilmiyor. Kayserililer kızıyor, "sana da verdim" diyor. Trabzonlular ayaklanıyor ona da "verdim" diyor, Erzurum'a da, sonunda 81 ilin neredeyse tamamına ikisi hariç hepsine teşvik verildi, Böyle teşvik mi olur? Herkesi teşvik eden bir sistem olur mu? Ürün teşvik edeceğiz, ürün. Ürün seçeceğiz, şirket seçeceğiz, kimse de kıskanmayacak. Kore öyle yaptı bu işte, Samsung'u

dünya markası yaptı çıktı. Biz hala böyle herkese, evet, bütün tekstile teşvik verdik. Bununla bir yere varamayız. Maalesef bunların hepsini elden geçirmemiz lazım.

Bir de burada tabii beklentilerin düzeltilmesi lazım. Yani bunları yapmamız da yetmez bize, 2001 ve 2008’de yaptığımız gibi bu işlere dört dörtlük girip, bu hatalarımızın hepsini düzeltmemiz lazım, ama girdiğimiz şeyler hep yanlış. Yani tanzim satışla bu iş düzelmez. Burada oturup biz “tarım politikalarımızda nerede hata yaptık biz, nerede bozduk bunu, niye bozduk, eskiden böyle değildik”, bir sürü hatamız vardı, biz eleştiriyorduk. Hepimiz eleştiriyorduk tarım ve hayvancılık politikasını, ama böyle değildi yani. Biz mercimeği ve nohutu ithal etmiyorduk. Mercimek ve nohut, bakın arkasına “Kanada”, Kanada kim? Mercimekle, nohutun anavatanı Anadolu. Birkaç yer daha var Anadolu gibi. Niye bu hale geldik? Demek ki teşvik veremedik, çiftçiyi küstürdük, bir şey yaptık yani, bu üretimi yapamıyoruz. Kanada verdi bu teşviki. Kanada araziye tahsis etti, toprak tahsis etti, biliyorum incelediğim için. Gübreyi ucuz verdi, mazotu ucuz verdi, çiftçiyi destekledi, üste para verdi, mercimekle nohutu yetiştirdi ve bize satıyor. Yapanlar kim Kanada’da bunu? Türkler. Burada alamadığı teşviki orada aldığı için, adam oraya gitti. Sonuçta biz Türkiye’de Türk lirasıyla vereceğimiz teşviki, Kanadalıya dolar ödeyerek veriyoruz ve bunu ithal ediyoruz. Bu noktaya geldik, bu noktalarda hatalarımız var. Yani tanzim satışa girmeden önce dönüp “nerede hata yaptık” diye başa gitmemiz lazım.

Geçen üniversite öğrencileriyle “üniversitenin tanıtımı” diye pazar gezdik, Sarıyer pazarını. Orada hiç alakasız domates satan adama sordum “niye böyle oldu bu işler” dedim, aynen bu benim dediğimi anlatmasın mı adam, aynen yani, dedi ki “biz tarlayı ihmal ettik” diye başladı adam, “aracı tefeci arttı filan olmasın” diyorum, “hocam aracı tefeci değişmedi ki” diyor. “dört kişi vardı, yine dört kişi var” diyor, “sen üçüncü köprü ücretini biliyor musun, biz eskiden iki liraya geçerdik, şimdi 350 liraya geçiyoruz” diyor. Anlattı bütün bunları adam, adam biliyor yani, bari adama sorsaydık yani “nasıl düzeltiriz” diye, onu da yapmadık.

Dolayısıyla bizim bütün bunları yeniden elden geçirmemiz lazım. Yani oturup hiç kimseye küsmeden, herkesi dinleyerek, nereden nasıl düzeltereğimizi baştan koyup, bu yapısal reformu ortaya koyup, bu programı yapmamız ve düzeltmemiz lazım. Bunu yapmazsak yine geçici çözümlerle biraz nefes alırız, yine gideriz.

Ben Asaf hocaya katılıyorum. Türkiye’nin dördüncü çeyrek büyümesi büyük bir ihtimalle 11 Mart’ta açıklanacak. 2018 yılı dördüncü çeyrek büyümesi demin konuştuk Asaf hocayla, o burada onu söylemedi, 2019’u söyledi ama. Büyük bir ihtimalle son çeyrek büyümesi eksi dört veya beş gelecek, benim beklentim öyle. Piyasa daha düşük bekliyor, 2,5 bekliyor, ama görüntü, yani sanayi üreticisi elindeki çöküşe endeksli. Sanayi üretimindeki çöküşe baktığım zaman ben % 5 civarında, 4,5 - 5 civarında bir eksi büyüme, küçülme bekliyorum. Bunun derdini atlatmamız da önümüzdeki iki çeyrekte kolay değil. Burada da Asaf hocaya katılıyorum. Önümüzdeki iki çeyrek bence eksi çıkacak. Sonraki çeyreklerde toparlar mıyız? Bilmiyorum. Bunları yapabilirsek, yani yapısal bir dönüşüme yeniden girip, baştan biraz da fedakârlık yaparsak buradan toparlanma imkânımız var.

Evet, ben de izin verirseniz burada keseyim, Sayın Başkan teşekkür ederim söz verdiğiniz için.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Değerli üstadım çok çok teşekkür ederiz verdiğiniz bilgilere, çok yararlandık, çok güzel bir toplantı yapıyoruz. Şimdi soru cevap bölümüne geçeceğiz. Sizlere soru kâğıdı dağıtıyoruz. Lütfen oraya yazın, ama konuşmak da serbesttir.

Ben bir ilavede bulunayım size söz vermeden önce. Bu bölüm hep ekonomi bölümü, ama tabii bunun bir de mali sistem ayağı var. Bizim en çok söz edebileceğimiz ekonomik ilişkiler, ama mali konuda çok söyleyeceğimiz şeyler var. Nitekim sayın hocamız da İstanbul Ticaret Üniversitesi'yle de bu konuda da işbirliğimiz var. Size daha önce söylemiştik “Büyüme Dostu Vergi”. Hatta geçende Sayın Maliye Bakanımızın Vergi Konseyi toplantısında ben dikkatle izledim videoda. Aşağı yukarı yapılması gereken hayal ettiğimiz birçok şeyi aynı kelimelerle söyledi. Bunların olup olamayacağı, tabii kolay değil, bu bir soru işareti. Belki yapılabilir, yapılamaz. Bunu bilmiyoruz. Biz söylemeye devam edeceğiz. Dinlemezler, dinlerler, bilmiyoruz. İşte endekslerimizi söyleyeceğiz. İstanbul YMM Odası olarak söyleyeceğiz ama yine de dinlesinler diye, Apollon çok yakışıklı ama onunla da kahve içmeye gidemeyiz sayın üstadım. Biz yine söylemeye devam edelim. Modelimizi oluşturalım. Maliye Bakanlığı'nın vergi sisteminin mutlaka ele alınması gerekir ve de gündemde, konuşuluyor da. Bizim bütün arkadaşlarımız orada çalışmalarına devam ediyorlar. Biz de Oda olarak bir çalışma içindeyiz. Amacımız memlekette bu tablonun kaybolup daha iyi bir ekonomiye, daha iyi bir bütçe sistemine geçilmesi.

Evet, bende iki tane soru var. Macide Hanım kime sordunuz?

MACİDE OLAM Mahfi bey olabilir.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Hocam ben birer tane yazılı soru size arz edeyim, evet söz almak isteyen var mı? Müsaade ederseniz isimleri alayım önce. Şimdi böyle başlayalım müsaade ederseniz. Mehmet SİPAHİ bey buyurun söz sizin.

MEHMET SİPAHİ

Değerli hocalar ve değerli arkadaşlarım, bu sözü bize verdiği için Başkan'a teşekkür ediyoruz. Ben birkaç başlık söyleyeceğim.

Madde bir, geçen sene bu toplantıda da vardım. Sayın Mahfi hoca bildi, biz bilmedik. Sayın Asaf Bey de bildiler gidişi. Nasıl bildiler? Mahfi bey DEMİREL'den duyduğu bir fıkra anlatmıştı, ayı ve köylü fıkrası. Orada köylü diyor ki, “bunu biliyorum ama ismini söyleyemeyeceğim” değil mi, anımsadığım kadarıyla. Mahfi hoca da işte kadın berberinden falan söz ederek şey yaptı. Yani ekonominin kötüye gittiğini, ben öyle anladım, bilmiyorum sayın hocam. Şimdi ben de orada Kadıköy'den dolmuşa bindiğimi Kartal'a kadar bir seyahat yaptığımı söyledim. Dükkânların boşaldığını söyledim. Ve ekonomi kriz geliyor dedim. Geçen toplantıda.

Diğer taraftan, yani şunu söyleyeyim; Biz üretim, üretim, üretim” diyoruz da, kimsenin ağzından “planlı üretim” çıkmıyor Sayın Başkan. Aslında planlı üretim yapmalıyız.

Üçüncüsü de, en önemlisi, bunu birkaç yerde de söyledim. Türkiye'nin hafızası boşaltılıyor, yok ediliyor. Bir soğan üretmiyoruz biz beyler. Getiremiyoruz. Şimdi soğanın nasıl üretildiğini çok iyi bilen bir kişi olarak, bugün maalesef ve maalesef üreticilerimiz uyanıklık yapıyor. Soğana sonuna kadar su veriyorlar. Hâlbuki köylü bunun 1-1,5 ay önce suyunu keser ve o soğan taş gibi olur, çürümez. Ağır gelsin diye sonuna kadar su veriyorlar, götürüp çöpe döküyorlar.

Efendim biz 68 kuşağı olarak, derdik ki “makine yapan makineler ve milli ekonomi”, maalesef, tam bağımsız Türkiye filan falan, ne oldu sonuç? Yok edilen bir gençlik ve durum bugün bu safhaya geldi. Bugün Türkiye'den aileler kaçıyor, parası olan kaçıyor. Büyük ailelerin bilmem

nesinin vatandaşlığını alıyor. Biz bunları gördüğümüz zaman, gerçekten ve gerçekten çok üzülüyoruz bir vatansever olarak.

Bunları söyleyeceğim, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sayın Mehmet SİPAHİ çok teşekkür ederiz. Buyurun Sayın Bülent DOĞU.

BÜLENT DOĞU

Değerli katılımcılara ben de çok teşekkür ediyorum. Şöyle bir konu var, bu sabah çıktı bu haber. Yanlış söylemiş olmayayım, “Amerika gelişmekte olan ülkeler kategorisinden bizi çıkartmış”. Bu bizim ekonomimize menfi tesir edeceği gibi bir görüşüm var. Bu konuda sizlerin de katkısını rica edecektim.

Bir de küçük bir hatırlatma. Yaşı müsait olan arkadaşlarımız, herkes bilir. Muz fiyatları yükselince geçmişte, biz muz ithal ederiz, işi bitiririz. Bizi işte soğan ithal etme noktasına getirdi. Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sağ olasın Bülent Bey. Sırayla vermeye çalışıyorum, atlayabilirim, kusura bakmayın.

DİNLEYİCİ

Değerli hocalarıma çok teşekkür ediyorum. Öncelikle bir bilgiyi paylaşayım. Tanzim satış sadece çadırlarda başlamadı, hafta sonu Migros'taydım, o da meyve ve sebze için üç kiloyla sınırlamış. Dolayısıyla yayılarak gidiyor. Hatta aklıma büyük perakendecilerden malı çekip satıyor diyeyim.

Benim sorum şu olacak, iki tane sorum var aslında. Birisi, ülke ekonomik krizlerden hep V hızıyla çıktı dedi. 80, 94 ve 2000 krizlerinde emsal gösterdik. Ben sunu soracağım ilk olarak, o zaman olup da, bugün olmayan ve bizi krizden o kadar da hızlı çıkarmayacak parametrelerimiz var mı şu an? Örneğin, eskisi kadar nitelikli insan var mı? Hiç bu kadar benim neslimde yurtdışına göç eden, göç etmeyi düşünen bir dönem hatırlamıyorum diye düşünüyorum. Belki de Çanakkale Savaşı'ndan sonra en büyük entelektüel sermaye kaybını yaşıyoruz.

İkinci sorum da yine krizlerle ilgili, her kriz aslında birileri için de bir fırsattır ve Türkiye'de de bu krizlerin her birinde bir sermaye dönüşümü yaşanmıştır. Örneğin, 2001 krizinde bankacılık sektörünün tamamen olmasa bile, büyük bir kısmı yabancılara gitmişti bilinçli ya da bilinçsiz parantez içinde (!) Bu krizde de ki bunu geçen sene Ağustos'ta yaşadığımız durumu “kriz” olarak tanımladınız. Buna benzer bir dönüşüm yaşanmayı öngörüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz, evet Yako GÖKAY bey, ben isminizi söylüyorum ama, siz de lütfederseniz konuşmacılarımız not alıyor. Buyurun Sayın GÖKAY.

YAKO GÖKAY

Değerli meslektaşlarım, değerli konuşmacılar, değerli Başkanım. Efendim “beklenti endeksimizin çalışmalarından dolayı çok mutlu oldum. Yalnız bu anketten Yeminli Mali Müşavirler eliyle değerlendiriliyor gibi. Artı Yeminli Mali Müşavir olmayan tabii ki bir kitlemiz var. Bunun bir oranı, katsayısı, ilave katsayısı gibi bir şey söz konusu mu?

Bu gelen verilerden sonra artı sayın hocamız son olarak zannediyorum Mahfi hocamız bir idari müdahaleden bahsetti. İdari müdahale şöyle ki, yani iktisat derslerine ilk başladığımız zaman dediler ki “kırkayağın nasıl yürüdüğünü sormayacağız”, sormaya başladığın an müdahale gelir ve yürümesi problem olur ve yürümesi tökezlenir. Acaba bu misal buna uygun mu ileriki günlerimiz için?

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkürler sayın GÖKAY. Buyurun sayın İbrahim YANBAŞ.

İBRAHİM YANBAŞ

Asaf hoca biraz zevkli olabilir. Ben birazcık da sözlü anlatmak istiyorum durumu.

Sayın hocam, trendin düştüğünü ve yavaşladığını söylemiştiniz. Hâlbuki bütçede 2018 yılına göre, 2018 yılı bütçesi 02 Ocak'taki değerlere göre, kurlara göre hesapladım 199 milyar lira 2018'de. 2019'da 166 milyar liraya düşmüş oldu satın alma yönünden bütçe değeri. Şimdi bu acaba daha ileriye doğru götürebilir mi düşmeyi, bunu merak ettim. Bunu sormak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sağol İbrahim Bey. Buyurun Sayın İsmail Hakkı GÜNEŞ. Son dört kişiyi alıyoruz, bir daha söz vermeyeceğiz.

İSMAİL HAKKI GÜNEŞ

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Saygıdeğer hocam, değerli konuşmacı konuklardan çok faydalandığımı belirtmek isterim. Asaf hocamın söylediğini yanlış anlamadıysam düzelteyim, ya da kendisi düzeltsin.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Ekonomi Bakanımız geldi, ona bir hoşgeldiniz dememiz lazım. Masum bey hoşgeldiniz. Evet İsmail Bey kusura bakma.

İSMAİL HAKKI GÜNEŞ

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın hocam rakamlardan bahsederken, Ocak ayı içinde fazlalıktan bahsetti. Cari açık olarak düzeltilir diye düşünüyorum, ya da o şekilde söylemek istemiştir. Bütçeye baktığımız zaman, 2019 bütçesi 85 gelir, 55 gider, 30 bin TL açık, o da Merkez Bankası temettüsüyle karşılanarak denk getirilmiştir. Sanıyorum bir dil sürçmesi oldu.

Bu saptamayı yaptıktan sonra, çok hızlı şekilde Mahfi hocama sormak istiyorum. Kendisinin yazılarını takip ediyorum. Çok da faydalanıyorum. Bir kez daha ifade edeyim. Kaynak göstererek fotoğraflı şekilde de çok kullandığımı bilmenizi isterim. En son 01 Mart tarihli “sigorta primleri risk” son derece detaylı okuduğumu bilmenizi istiyorum.

Buradan hareketle, hoşgörünüzle, ülkemiz için optimum işsizlik oranı, optimum enflasyon oranı var mı, söyleyebilir misiniz? Bu birinci sorum.

İkinci sorum, biraz önce konuşmanızda 94’le 2000 kriziyle ilişkilendirmeksizin V çıkışlarıyla çıkış olduğunu söylediniz, ama şu ifadeyi kullanmadınız, hoşgörünüzle özel bir nedeni var mı? 94 ve 2001 krizleri mali krizdi. Bu krizi reel sektör krizi olarak tanımlarsak, 94 ve 2001’de yapılan V çıkışı burada beklenebilir mi? Bana göre beklenemez. Çünkü reel sektör krizi yansımalarıyla, başka parametreleriyle daha uzun sürecektir.

Çok çok teşekkür ederim. Son bir cümle hoşgörünüzle Mahfi EĞİLMEZ üstadımın ihtiyacı yok ama söylemek isterim. Çok tevazu içerisinde konuşuyor, “geçmişini biliyoruz” diyor. Hayır, “pastırma yazı” makalesini bir kez daha okusun, geleceği bildiğini de herkes biliyor, kendisi de biliyor.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sağol İsmail Bey, çok teşekkürler. Evet, son üç kişi Sayın Mustafa BUZE, buyur Mustafa beyciğim.

MUSTAFA BUZE

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın konuklar hoşgeldiniz, teşekkürler, sunumlarınızdan istifade ettik. Krizden çıkışın V şeklinde olduğu ve konuşmalardan da yakın bir zamanda, en azından 2019’un ikinci çeyreğinden sonra bir çıkış patlayacağı şeklinde ifade edildi, öyle anladım ben. Fakat ben öyle düşünmüyorum.

Prof Dr. Asaf Savaş AKAT

Yanlış anlamışsınız, kimse söylemedi öyle bir şey.

MUSTAFA BUZE

Efendim, V şeklinde çıkacağı söyleniyor. Ben hayatımın geçmişinde birçok krizler gördüm. Fakat hayatımın hiçbir döneminde bu kadar kötümser ve geleceğe de bu kadar karamsar olmadım. Çünkü niye? Daha önceki krizlerde, işte biliyorduk ki ve inanıyorduk ki, evet dolar bir gecede yükseliyordu ama kısa süre sonra toparlanıp ekonomi yukarıya doğru çıkmaya başlıyordu. Şimdiki idarede, önce kendi inanmıyor zaten, kriz var mı, yok mu, konuşmanın bir cümlesinde “kriz var” diyorlar, üç cümle sonra “kriz yok” diyorlar. Yani var mı, yok mu belli değil. Eskiden işte bürokraside Mahfi EĞİLMEZ gibi kişiler vardı. Şimdi Cumhurbaşkanı Danışmanı kızı, “keşke Yunan gelseydi” diyen birisi, başka bir Danışmanı. Bunlara danışarak mı yani ülke ekonomisi düzelecek. Dolayısıyla öyle bir hale getirilmiş ki, seçmene mikrofon uzatıyorlar televizyonlarda, çok kötü konuşuyor, işte pahalılıktan yakınıyor falan, sebebini soruyorlar, muhalefet partilerini söylüyor adam. Sanki ülkeyi muhalefet partileri yönetiyor. Böyle de bir algı oluşturulmuş. Ve profesör çıkıyor, “ben okumuş insanlardan korkarım, istemem, cahil insanların ferasetine güvenirim”, kendisi profesör olmuş ama kendi bunlara güveniyor.

Şimdi böyle bir toplum yapısına gidilmişken, bu krizden buradaki entelektüel görüşler doğrultusunda çıkış beklenebilir mi? Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Onu öğrenmek istiyorum.
Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz Mustafa Bey. Efendim zamanımız çok azaldı, sayın konuşmacılarımız özellikle istirahat ettiler. Yetişecekleri yerler var, sığdırmaya çalışıyoruz. 18 dakikamız kaldı. Sayın Yahya KIZILGÖK ve sonra Sayın Hüsnü ERDOĞMUŞ var. Kusura bakmayın, konuşmacılarımız “bu kadar yeter, çok oldu” diyorlar. Çok tutacak cevaplar, kolay değil, cevap almak istiyor her sorudan sonra. Buyurun.

YAHYA KIZILGÖK

Teşekkür ederim. Şimdi bu ekonomik krizle ilgili görüşler yapıyoruz. Fakat buna çevre felaketiyle ilişki kurmazsak, bütün bunların çözümünü bulsak dahi, sonuç alamayız. Şu anda televizyonlarda slayt gösterisi vardı eski Amerikan Başkan adayı. Bunu bütün dünyanın seyretmesi gerekiyor. Tüyerim diken diken oldu gelecek hakkında. 2006’da düzenlenmiş bir belgesel, “bu çevre şartlarından sanayi ve kalkınmanın uyumu mümkün” diyor. Bunun üzerine araştırmalarımız yok. Ekonomik krizi atlatsak bile, çevre felaketlerine dikkat çekilmezse ki birinci planda bu, bunun üzerinde durulmazsa, uyum sağlamazsa, gerekli bir sonuç çıkmayacak olduğunu, herhalde abes bir şey değildir bu, gerçek bir olaydır. Bunu hatırlatmak istedim. Bunun da bir üzerinde durulması gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz. Hüsnü bey buyurun.

ZAFER ALTINTAŞ

Biraz da buraya bakın, çok kenarda kaldım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sen elini kaldırmadın. Kaç defa baktım, el kaldırmadın. Ben de umutlandım konuşmayacaksın diye, ama evet buyurun.

HÜSNÜ ERDOĞMUŞ

Başkanım benim katkım şöyle olacak. Sayın Bülent DOĞU arkadaşımız bir konuşma yaptı. Orada bir yanlışlık var. Şimdi geçenlerde TRUMP’ın açıklaması var, hocalarım da bunu bilirler. Türkiye’yi “GTS” denilen bir sistem var, “genelleştirilmiş tercihler sistemi”. Gelişmekte olan ülkelere tanınan genelleştirilmiş tercihler sistemi programından Türkiye’yi çıkarmak istiyor. Ve diyor ki, gerekçe olarak “Türkiye ekonomisi artık gelişti” diyor. Bu bir takım gümrük vergilerinde vesaire gelişmekte olan ülkelere Amerika bir takım avantajlar tanıyor. Bu durumda TRUMP diyor ki “Türkiye artık bu şeyleri geçti, Türkiye geçti” diyor. Şimdi bu konuda hocalarımın fikrini almak istiyorum.

İkinci olarak da, geçen toplantımızda, Nazım hocamızın da katıldığı toplantıda ben bir tespit yaptım. O tespiti de bu hocalarımın da duyması açısından söylemek istiyorum. Biz daima şikâyet

eden ve ağlayan bir milletiz. Hangi iş adamımız işlerinin iyi olduğunu söylüyor? Dolayısıyla Türkiye'nin bir takım manzaraları görüldüğü kadar kötü değil. Birçok alanda, birçok gelişme var. Türkiye, eski Türkiye değil. Şimdi sayın hocalarımın bir önceki toplantıda dolar tahminleri vardı. Tutturan var mı, onu soruyorum. Dolayısıyla bizim işadamımız ağlayan bir işadamıdır. Ve her zaman kenarda tabiri caizse cukkası vardır. Ama bizim eksliğimiz şu; Biz çok iyi plan yapan, program yapan, basit anlamda Avrupalıların yaptığı gibi çok iyi yapan bir millet değiliz, ama zeki bir milletiz. Ama müthiş bir canlılık var ekonomide. Bizim Odamız biraz böyle, hep böyle ağlama duvarı gibi bir yer oldu. Ben öyle görmüyorum. Bizim gelecek nesillere de ümit vermemiz lazım. Evlatlarımızı motive etmemiz lazım.

Sayın hocamın 1975, 1976 yılında öğrencisiydim. O zaman ki Türkiye'yle, bugünkü Türkiye arasında ne kadar fark var, lütfen kendisi birkaç cümleyle söylesin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Peki, Hüsnü Bey sağolasın. Şimdi değerli hocalarım “başka kimseye söz vermeyelim” dedik ama iki kişiye söz vermek zorundayım. Zafer bey Odamızın tek muhalifi olduğu için, seçim var iki ay sonra, mecburen söz vereceğiz ona. Bir de ona söz vermişken Muammer beyin sözünü kestik, ayıp olur, müsaade ederseniz Muammer beye söz verelim ve Zafer beye, burada bitsin lütfen çünkü konuşmacılarımız hakikaten sabırsızlandı. Evet, Muammer Bey buyurun.

MUAMMER ÖZKOCA

Öncelikle konuklarımıza hoşgeldiniz diyorum, saygılar sunuyorum. Şu anda ekonomik krizden bahsediyoruz, ben ekonomiyi fazla bilmiyorum. Yeminli Mali Müşavir ve vergi konusunda daha iyiyim. Sadece gördüğüm, bildiğim, yaşadığım, tanık olduğum ve altına imza atamayacağım tek şey ekonomik kriz yok, ülkemiz batıyor. Ekonomik olarak alırsak, orada tartışabiliriz, ancak kültürel, siyasal, sosyal, askeri ve güvenlik alanında özellikle hukukun yok olmasında ciddi anlamda ülkemizin geleceği konusunda kaygılıyım. Bu kaygımı sizlerle paylaşmak istedim.

Yine seçim öncesi değinmeden geçemeyeceğim. Sayın hocalarımız yanınızda, eski Bakanlarımız yanınızda, eski Genel Başkanımız yanınızda, 25 yıldır aynı kadrolar İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası'nı yönetiyor. Mahfi hocamız bize destek verir mi acaba, diye.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Bravo, teşekkür ederim Muammer Bey. Son bölümünü dikkat ederseniz hiç dinlemedik, alkışla geçiştirdik. Evet, buyurun Zafer Bey.

ZAFER ALTINTAŞ

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan. Söz verdiniz, lütfettiniz, zaten seçimi kaybettikten sonra hiç görünmüyoruz, görmezlikten geliniyoruz. Ama Muammer beyden sonra, bu kadar sert bir muhalefetten sonra benim konuşmam ayıp olacak.

Şunu söyleyeceğim kısaca, 24 Haziran seçimlerinden sonra ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçtikten sonra, ekonominin şahlanacağı söylenmişti. Sekiz ay geçti. Bu sekiz ay sonrası baktığımız zaman bütün makro göstergelerin aşırı şekilde bozulduğuna şahit olduk. Bunlara tek tek şey yapmıyorum, işte kurlardan, enflasyon, işsizlik, bütün bunlarda dibe vurduk. Bu beni mutlu etmiyor. Geçen sene toplantıda Asaf hoca “Zafer beyi mutlu etmek için feci bir tablo mu var” diyeyim demişti. Çünkü ben çalışıp geldim. Geçen yıl ki konuşmalara baktım. Benim mutlu olmam

önemli değil. Bu tablo ortada, gerçekten en yüksek faiz ödeyen, en yüksek enflasyonu olan bir ülkedeyiz. En fazla işsiz olan bir ülkedeyiz. Yani burada sorunları net ortaya koymak lazım.

Benim tek sorum, daha fazla konuşmak isterdim ama zaman yok. Dendi ki, cari açık sorunu yedi ayda çözüldü, yedi ayda çözüldü fazla veriyor, dendi. Evet, doğru, ama bunun bedeli nedir? Bunun bedeli, büyüme durmuştur. Büyümenin durması demek, işsizlik demektir. İşte görüyoruz, bir yanda varlık kuyukları, bir yanda işsizlik kuyukları. Medyaya yansıyanları görüyoruz. Bir işçi alınacak yere bin kişi başvuruyor. 500 işçi alınacak bir yere 50 bin kişi başvuruyor. Böyle bir tablo karşısında şunu soruyorum hocaya, cari açık mı, büyüme mi?

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Efendim çok teşekkür ediyoruz. Şimdi en hızlı bir şekilde, yine aynı sırayla müsaade ederseniz değerli konuşmacılarımızın, çok değerli cevaplarını ve katkılarını alacağız. Hocam buyurun.

PROF. DR. NAZIM EKREN

Sayın Başkanım sunduğum endeksle ilgili bir soru soruldu. “Yeminli Mali Müşavirler dışındaki diğer meslektaşlardan veri ve bilgi toplanıyor mu” diye.

Endeksi başta kısaca şöyle diyelim, “İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Beklenti Endeksi” buna başka ne diyelim, anketör ekleyeceksek o da karar versin, karar verdiğinde biz onu değerlendirir, yaparız.

ATILLA UYANIK

O zaman Yeminli Mali Müşavirler anketi olmaz, başka bir şey olur.

PROF. DR. NAZIM EKREN

Bir de çok özet olarak kısaca şunu da arz edeyim. Değerli hocaların da bahsettiği, bir ülkenin makro ekonomik performansını ölçerken kullandığımız sistemler göstergeler. Tek tek bakıp, yorum yapmak da mümkün, onu bir endeks haline getirip değerlendirmek de mümkün. Nasıl söyleyeyim, faiz oranı, döviz kuru, enflasyon oranı, büyüme oranı ve işsizlik oranı, o ülkenin performansı konusunda bize önemli ipucu verir. Tek tek değerlendirsek de verir, bütün olarak da verebilir. Eğer kamunun olaya bakış açısını düşüneceksek, bütçe açığının kamu borcunun milli gelir oranı gibi, ya da cari açığın milli gelire oranı gibi özel sektöre dâhil eden göstergelerde bulabiliriz. Ama hepsinden önemlisi, en kritik olanı beklentiler diye konuşulur, beklenti olarak bakılabilir.

Bu açıdan bakıldığında hala Türkiye’yi değerli hocalarımın da bahsettiği, yapısal reformdan tutun, günlük kısa vadeli stratejik tercihlere ve politika önceliklerine dayandırsanız bile, mali konularda önemli bir esnekliği var. Elbette ki, ekonomik politikanın kalitesi, içeriği önemlidir. Ama sıkıntılı dönemlerde, daha önceki krizlerde de yapıldığı gibi, bir takım esnemeleri makul görmek gerekir. Sonradan onun toparlanma kalitesini ve içeriğini tartışarak diye düşünüyorum.

Ben de saygılar sunuyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz, Asaf hocam buyurun lütfen.

PROF DR. ASAF SAVAŞ AKAT

Evet, teşekkür edeyim. Evvela bir, iki düzeltmeyle başlayalım. Mustafa Bey, Mahfi de aynı şeyi söylüyor, eskiden V oldu, bu sefer olmaz dedim. Mustafa Bey de “V oldu dedin” dedi. Tekrar ediyorum. Eskiden V oldu dedim, doğru, diyeceğim bir şey yok. “Bu sefer V olacağı konusunda çok ciddi tereddütler yaşıyorum” dedim, o öyle biline.

Şimdi önceliği tabii yazılı sorulara vermek lazım, daha fazla emek gerektiriyor.

Sinan ARSLAN Bey, yayınladığı istatistiklere güvenin. Bu çok ezeli ve ebedi bir sorunumuz. Bize özgü de değil. Yani Almanya’da konuşurken, Almanları biliyorsunuz yani, Alman devletinin ne kadar ciddi olduğunu. Almanlar da, Alman enflasyon oranına inanmıyorlar. Yani çok toplumda yaygın bir şey, bazılarında inansanız ne olur, inanmasanız ne olur, başka milli geliri yok, adam hesaplıyor. Başka yönetimin yok, bir tane, dış ticaret şeyi yok, yani onlara mecburen inanacaksınız. İnanmayalım peki, en fazla bizde tereddüt uyandıran bu enflasyondur.

Enflasyonda da kısa süre için manipülasyon mümkündür, fakat şunu unutmayın bütün fiyatlar yayınlanıyor, yani bunlar hepsi şeffaf görüyorsunuz. Her ay yayınlamak zorunda. Bir kere aşağı çektiniz, yapay olarak 10 liraymış, 5,00 lira gösterdi. Şimdi ertesi ay 11 lira olacak, ya da bir sene sonra 11 lira olacak. Ondan sonra hep 5 lira göstermen lazım. Kolay iş değil yani, onu diyeceğim, “yapılmaz” demiyorum, ama istatistiklere güvenmeyerek bir yere varamayacağımızı düşünenlerdenim, onu söyleyeyim.

İkinci soru, kooperatiflerle ilgili. Tire ve Ovacık, Tire’nin ürünlerini ben de özellikle kullanırım. Bu tarım konusunu çok konuşuyoruz, çok önemli bir sorunu Türkiye’nin. Maalesef bakıyorum yönetimin de, muhalefetin de, aydınların da, iktisatçıların da kafasının karıştığı, yeterince çalışma da yapılmadığını görüyorum. Kooperatifleşme eksikliği en önemli sorunlarından biridir Türkiye’nin. Yani “Amerika özel mülkiyetin kalesi” filan dedik, gidin tarıma kooperatiften bol bir şey yok, müthiş bir kooperatifleşme düzenlenmiş. Orada maalesef çok ciddi sorunlar var. Ben şeye de katılıyorum yani, bu köprülerin maliyetleri falan, yani pahalı köprü yapınca birisi ödüyor bunu, yani orada bir takım karışıklıklar var. Kooperatifleşmenin önemli olduğunu düşünüyorum.

Bütçeyle ilgili soru yazılı da gelmişti. O cari açıktaki zaten bir sorun yok.

Şimdi ABD’yi bırakıyorum, eskiden farklıydı, vasıflı emek falan kısa dönemde fark eder. Yani kamu kesiminden kaynaklanınca, kamu maliyesine çeki düzen vermek daha çeşitli teknik ve siyasi nedenlerden daha kolay bir iş, özel kesim bilançolarında sorun çıktığında bu hem teknik olarak daha zor, hem siyaseten birilerini kurtarma, kurtarmama devreye girdiği için, siyaseten de alınması, makyajı, vatandaşa satılması filan zor bir şey. Dolayısıyla o bakıma burada ciddi bir farklılık olduğunu düşünüyorum.

Kırkayak hikâyesi, doğru güzel bir benzetme. Doların bütçeyle şey yapması yanlış bir şey, şimdi ben size, benim hep berber fiyatı esprim var. Bakın bakalım berber fiyatları ne olmuş dolarla. Berber fiyatları dolarla, dolar 3,5’tan 7’ye çıktığında berberler iki kat mı zam yaptı? Hiç zam mam yaptıkları yok şu sıralarda, öyle oturuyorlar. Yani Bütçe milli gelire oranı filan yani o tip şeylerde şey yok.

Ocak’ta dış fazlayı bütçe için değil, ben “cari fazla” demiştim, “Şubat’ta da var” demiştim. Optimum enflasyon, işsizliği Mahfi’ye bırakıyorum.

Bu çevre işi çok önemli, Yahya beyin söylediği, yalnız orada da şey yapmak lazım, yani evin bir sorunu var mı? Büyük bir sorunu var, evde tamirat yapılacak, tam o sırada musluk patlamış, şimdi “arkadaş olmaz, yapmayacak mıyız” diyeceğiz. Yani şu anda dediğimiz bu. Biz bu krizle mücadele etmezsek, bunun çevreye bir yararı da yok, bizim ödediğimiz bir bedel var, niye boş yere ödeyelim? İkisini karıştırmamak lazım, çevrenin önemine rağmen.

Bu şikayet kısmı doğru yani, o kadar da karamsar olmayanlar Türkiye’de kazanır. Karamsar olanlar yatırım yapmazlar şey olur.

Kriz, “yok batıyoruz”, yani bu meret de bir türlü batmıyor yani, batsa da kurtulsak kardeşim. 30 senedir bana arkadaşlar battığımızı söylüyorlar, hani arkadaş da söyledi, 30 sene evveline kıyasla, herkese Allah böyle batma nasip etsin diyeyim, ne diyeyim.

Oda’da ki rejim, evet rejim değişikliği Türkiye’de sadece ve sadece siyasetin bir sorunu değildir yönetici kadro değişikliği. Maşallah işimizi şeye sokmayalım, Türk halkı liderlerini sever ve onları yeniden seçer. Okumuşlukla da bir alakası yoktur. Odalara baktığımızda üyeler hep üniversite mezunları değil mi, buna bakmak da bu konuda yeterlidir.

Zafer bey, ben sizden bugün daha karamsar bir konuşma bekliyordum. Form düşüklüğü olduğunu düşünüyorum. Bu kriz belli ki Zafer beyi de üzmüş. Yeterince olmadığı için belki Zafer beyin de belki canı sikkın, sizin söylediğinize göre bu kadar da hafif olmaması lazım şimdi yani. En azından mesela otomobil satışları % 40 düşmüş. Olur mu, sıfırlanmalıydı. 1994’ün Mayıs ayında Reno’nun bayi sisteminin tek araç sattığını biliyorum. Yani geçmiş krizleri tavsiye ederim bir bakın, ben bakıyorum, bir bakın bakalım. Krizin 5’inci ayında 94 krizinde kaç araç satılmış. Şöyle bir bakarsanız nispi, olarak, sonra olayı şeye koyarsınız, biz onlarla bunu biliyoruz diye, evet.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK Hocam çok teşekkür ederiz. Buyurun sayın üstadım.

DR. AHMET MAHFİ EĞİLMEZ

Hocam çok iyi topladın. Benim üzerimde de baskı oluşturdu. Ercan İsmail ÜNAL beyin sorularıyla başlayayım izin verirseniz.

Türkiye’nin dış borcunun gayri safi milli hâsılasına oranla, diğer ülkelerle karşılaştırılırsa görünümünü yorumlar mısınız?

Türkiye’nin dış borcu 450 milyar dolar, elimizdeki son veriler bunu gösteriyor. 450 milyar dolar, 850 milyar dolarlık 2017 gayri safi bütçe hâsılasına göre, çok çok büyük değil, giderek artırıyor. Ama 2018’de gayri safi yurtdışı hâsılamızın dolar kuru etkisiyle 750 milyar, 730 milyarlaraya düşeceğini düşünürsek, 450 milyar dolar o zaman ciddi bir oran teşkil etmeye başlayacak. Bu tarafı kötü işin, çünkü bizim gayri safi bütçe hasılamız biliyorsunuz dolar olarak düşecek kurdan dolayı. Dolayısıyla bu oran o zaman yükselecek.

Özel sektörün borcu hızlı büyüyor, kamu borcumuz düşük. Doğru.

IMF ile istikrar programını olası görüyor musunuz? Ben bu tür soruları hiç cevaplamıyorum. Çünkü bilmiyoruz. Yani Merkez Bankası faiz arttırır mı? Düşürür mü? Cevaplamıyorum. Bilmiyorum, Merkez Bankası’nın yerinde değilim ben. Adamların nasıl bir baskı altında olduğunu bilmiyorum, yaşamıyorum. Dolayısıyla böyle bir soruyu cevaplamayı kendi açımdan doğru görmüyorum.

Ama şu soruyu cevaplarım. IMF ile bir program yapılmalı mı? O benim şahsi görüşümdür, bunu cevaplarım. Bence yapılmalı. Türkiye bu beladan tek başına çıkamayacak. Bunu çok net

görüyorum, yapamayacak. Ve dolayısıyla benim kanaatim yapmalı Türkiye bunu, aksi takdirde bizim işimiz giderek zorlaşır.

Dolarizasyon oranı % 50 olmuşsa yerli ve milli olacağız politikası ne kadar inandırıcıdır? Ben bu konuda bir şey söylemeyeyim. Esas sorun burada Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin tarihinde zannediyorum ben yanılmıyorsam Hazine'den hatırladığım, ilk kez oldu. Dolarla tahvil çıkardı kendi vatandaşına. Bu yanlıştı, esas yerli ve milli olmama olayı budur. Bir ülke kendi bastığı paraya güvenmiyorsa, ona kimse güvenmez. Yabancıya elbette çıkarırsın. Yabancıya Türk Lirasını satamazsın. Kendi vatandaşına dolarla tahvil satıyorsan, orada ciddi bir sıkıntı vardır, yani vatandaşımıza “dolarları bozdur” derken, “al sana dolarla tahvil” dersiniz, orada ciddi bir sorun var. Bence esas sorun buradan geliyor.

Hızla devam edeyim. Efendim bu GTS olayı önemli, bizi kandırıyor Amerika, “geliştiniz” filan deyip, buradan çıkarıyor bizi. Çünkü Türkiye diğer bütün gelişmekte olan 150 - 120 tane ülkeyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nde bu gümrüksüz ve çok düşük gümrüklü ihracat yapıyoruz biz. Birçok mal, 3174 mal bu işin kapsamında. Türkiye'nin de birçok ihracatı, tekstil ürünleri, makarnası, aspirini, vesairesi hep bunun içindeydi. Ben bununla çok uğraştım Amerika'da görev yaptığım sırada, iki de bir çağırırlardı bizi işte “siz telif haklarınızı ihlal ediyorsunuz, sizi buradan çıkaracağız”, “yok etmiyoruz” derdik, “bak patent yasasını yolladık” falan filan, bugüne geldik. Şimdi bugün çıkarıyorlar “siz geliştiniz” deyip, kandırarak, bu ciddi bir olay. Belli ki burada Amerika bizi farklı bir şeyle buradan çıkarıyor, çok ciddi olay.

Türkiye için optimum işsizlik ve enflasyon oranları var mı? Efendim, bu konularda optimum bir oran yok. Benim bildiğim yok. Asaf hocam biliyorsa o söylesin. Ama şu var. Bu tür konularda genellikle uzun yıllar ortalamalarına bakılır, onlar alınır. Mesela işsizlik için “doğal işsizlik oranı” diye bir şey vardır. Amerika'da bu % 4. Amerika % 10'lara çıkmıştı krizde, bunu % 4'ün altına indirmeyi becerdi. Türkiye için neydi? Türkiye tanımları değiştirdiği için tam net söyleyemiyorum bunu size. 2001 öncesi tanımlar biraz farklıydı, orada üç ay alınıyordu. Şimdi dört haftaya indi filan, ama o dönemde Türkiye için doğal işsizlik oranı kabaca % 8'lerdeydi. Bu yeni düzenlemeyle % 10'lara gelmiştik. Şimdi tekrar % 12'lere, 13'lere gidiyoruz. Benim tahminim 14'e kadar gidecek gibi görünüyor bu.

Enflasyon için optimum oran, genellikle şöyle kabul edilir. Biz Türkler hayatımızda hiç sıfır enflasyon, sıfır faiz yaşamadığımız için, bu sıfır enflasyonla, sıfır faizi iyi bir şey zannederiz. Hâlbuki dünyanın en kötü şeyidir. Sıfır enflasyon, sıfır faize girdiniz mi, Japonya gibi olursunuz, kimse yeni mal almaz. Karısı der ki kocasına işte “buzdolabımız eskidi alalım”, kocası da der ki “niye alacağız, enflasyon sıfır, banka bedava veriyor, seneye yeni bir ürün çıktığı zaman, o zaman alırız”, bütün harcamalar ertelenir. Ve o harcamalar ertelendiği zaman da sistem çalışmamaya başlar. Japonya'nın sorunu budur. 30 yıldır bu sorunda, bütün şeyi kaptırdı Hong Kong'a, Kore'ye, Çin'e kaptırdı. Bunun ideali gelişmiş ülkeler için % 2'ler civarında, % 2,5 civarında bir enflasyon ve onun yarım puan, bir puan üzerinde bir faiz. Bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için maksimum % 5'ler civarında bir enflasyon, bir puan da üstüne faizdir. Belki bunları optimum olarak alabiliriz.

Evet, ötekileri Asaf hoca hızlıca cevaplandırdı. Demek ki ben de burada kesmemde fayda var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Değerli Yeminli Mali Müşavirler çok teşekkür ediyoruz, sabırla ve dikkatle dinledik, çok da ilgilendik. Şimdi bir plaket törenimiz var.

Ondan önce iki tane duyuru yapayım. 15 Mart'ta Türk Sanat Müziği Korumuzun konseri var. Sizlere SMS ile gönderdik, tekrar edeceğiz.

21 Mart Perşembe günü da Denetim konulu bir panelimiz olacak. Konuğumuz Sayıştay Başkanı Sayın Seyit Ahmet BAŞ olacak. Biliyorsunuz eskiden KGK Başkanı'ydı. Buraya gelecekler. Sayıştay'da da denetim konusunda çok bilimsel çalışmaları var. "Ayın Konuğu" olacak, size yine ayrıca duyuracağız.

Efendim, şimdi hep beraber lütfen bana uyarsanız konuşmacılarımız bir kere daha "teşekkür" anlamında alkışlayalım.

Sabri bey buyurun plaket sunumu için.

SABRİ TÜMER

Sayın Başkan çok teşekkür ederim. Saygıdeğer üyelerimiz görüyorsunuz ki, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odamız gerçekten faal bir şekilde çalışmasına devam ediyor. Bugün değerli konuşmacılar var ve çok değerli de Kurucu Başkanımız da burada. Ekonomiden sorumlu Bakan Sayın Masum TÜRKER burada. Vergi Denetim Kurulu Büyük Ölçekli Mükellefler Grup Başkanımız Eren YEŞİLYURT buradalar. Ben onlara hoşgeldiniz demek istiyorum. Yine TÜRMÖB'un bir önceki değerli Başkanı sayın Nail SANLI aramızda, kendilerine de teşekkür ediyorum.

Şimdi Kurucu Başkanımız sayın Sezai ONARAL beyefendiyi kürsüye davet ediyorum, Profesör Doktor Nazım EKREN'in plaketini vermek üzere, buyurun sayın Başkanım.

SEZAI ONARAL

Konuşmacıları büyük bir zevkle dinledim, ama bir şey söylemeden edemeyeceğim. Krizle ilgili DEMİREL'in Başbakan olduğu dönemde Maliye Bakanı KAFAOĞLU'na diyor ki DEMİREL "KAFAOĞLU bu ekonomi batıyor", KAFAOĞLU'da diyor ki "Sayın Başbakanım merak etme bizim ekonomi batmaz, mantar gibidir." Bunu söylemek ihtiyacı duydum, kusura bakmayın.

Ayrıca buradan tabii anketle ilgili sayın hocamıza şükranlarımızı sunuyoruz.

Değerli hocalarımızın, değerlemelerini dinledik. Ben geçen sene bu toplantıya katılmamıştım ama, Yönetim çok haklı bir kararla bunların değerlemeleri doğru olsa da, olmasa da sanırım pla

ket verecekler.

Hocamıza çok teşekkür ediyorum.

SABRİ TÜMER

Evet, Dr. Ahmet Mahfi EĞİLMEZ beyefendiye plaketini vermek üzere, aynı üniversitede beraber ders veren Sayın Doktor Masum TÜRKER'i kürsüye davet ediyorum.

Evet, Profesör Doktor Asaf Savaş AKAT hocamıza plaketini vermek üzere Vergi Denetim Kurulu Büyük Ölçekli Mükellefler Grup Başkanı Sayın Eren YEŞİLYURT'u kürsüye davet ediyorum.

Sayın Başkanım ben görevimi yaptım. Kapatma görevi size düşüyor. Hepinize teşekkür ediyorum.

İSTANBUL YMM ODASI BAŞKANI VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz sayın Sabri TÖMER'e. Efendim, hepinize çok çok teşekkür ediyoruz. Hepinize saygılarımı sunuyorum.